

Imam
Muhammed Nasirudin el Albani

AKIDEJA
TAHAUIJE

Komente dhe Shënime

العقيدة الطحاوية

شرح و تعليق

Titulli në origjinal: العقيدة الطحاوية شرح و تعليق

Autori: **Imam Muhamed Nasirudin el Albani**

Përktheu: **Shuaib Rexha**

Faqosja dhe kopertina: **Rajan Alliu**

Boton
Qendra Islame “Udha e Besimtarëve”©
www.udhaebesimtareve.com

Tiranë 2014

BIOGRAFI E SHKURTËR E EBU XHA FER ET-TAHAUIJ

Ai është imami, el hafidhu Ahmed bin Muhamed Selameh bin Abdulmelik el Ezdij el Haxhrij el Misrij et-Tahauij, duke iu dedikuar një fshati nga fshatrat e Egjiptit. Ka lindur në vitin 239 h dhe ka vdekur në vitin 321 h.

Ai ishte i besueshëm, preciz, mendjemprehtë, i thukët në të kuptuar, i zgjuar, njohës i mirë i debateve të dijetarëve, njohës ekspert i klasifikimit të njerëzve, asket, i devotshëm, gëzonte pozitë të nderuar. Nga thëniet që tregohen rreth tij është kur ai tregon për veten duke thënë: Ebu Ubejde ishte gjykatës në Harbujeh dhe studionim sëbashku çështjet e diturisë. Një ditë prej ditësh iu përgjigja në një çështje të caktuar. Ai më tha: Kjo thënie nuk është thënë nga Ebu Hanifeja. I thashë: O gjykatës, a duhet patjetër që të kem të njëjtin mendim me Ebu Hanifen në çdo çështje?! Ai tha: Unë të mendoja si mukalid (pasues të verbër). I thashë: A mos ndoshta pason verbërisht dikush tjetër përveçse fanatikut injorant?! Ai më tha: Ti je i çmendur. Tha: U përhap ky debat në Egjipt saqë u bë si proverb dhe u memorizua nga njerëzit.

Imam Tahaui ka udhëtuar në kërkimin e diturisë, ka dëgjuar nga shumë dijetarë hafidha dhe kanë dëgjuar prej tij shumë nxënës. Ai ka lënë pas shumë vepra të vlefshme, të dobishme dhe të shumëllojshme.

Nga këto vepra përmendim:

- 1) Sherhu meanil athar, e cila është dhe vepra e tij e parë
- 2) Sunenu esh-Shafi'ij

3) Ahkamul Kuran

4) Mushkilul athar

5) Bejanu akideti ehli-suneti uel xhemeah (Sqarimi i besimit të ehlu sunetit), e cila është kjo broshurë që do të shpjegohet mëposhtë, për të cilën es-Subkij ka thënë: Shumica e atyre që janë në katër medhhebet e vërteta e aprovojnë dhe miratojnë Akiden e Tahauit, e cila është pranuar nga dijetarët e hershëm dhe të mëvonshëm.

TEKSTI I BROSHURËS

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëbërësit, Atij i kërkojmë ndihmë, falënderimet i përkasin Allahut, Zotit të botërave. Ka thënë el alameh, huxhetul Islam¹, Ebu Xhafer el Uerak et-Tahauij, në Egjipt:

Do përmendim sqarimin e besimit të ehlu sunetit sipas medhhebit të fukahave të umetit, medhhebit të Ebu Hanifes (Numan bin Thabit el Kufij), të Ebu Jusufit (Jakub bin Ibrahim el Ensarij), të Ebu Abdullahit (Muhamed bin Hasen esh-Shejbanij), kënaqësia e Zotit qoftë mbi të gjithë ata. Do sqarojmë bazat e fesë që ata besonin dhe me të cilat do shfaqen para Zotit të botërave.

1-Themi –duke kërkuar sukses prej Allahut- duke shprehur besimin tonë në lidhje me teuhidin e Allahut: Allahu është Një, i Vetëm, Pa ortak

Shpjegimi: Mohimi i shirkut në lidhje me Allahun nuk arrihet ndryshe veçse duke hedhur poshtë tre llojet e shirkut:

¹ Tituj vlerësues në aspektin e diturisë

Së pari: Shirkun në rububijeh², i cili është besimi i atyre që pretendojnë se ka krijues tjetër përveç Allahut, siç është besimi i mexhusëve të cilët besojnë se krijuesi i së keqes është dikush tjetër përveç Allahut. Ky lloj shirku është i pakët në këtë umet, falënderimi i takon Allahut. Deri diku i përafrohet këtij besimi, mendimi i mutezilive të cilët thonë se e keqja krijohet nga vetë njeriu. Ky është dhe kuptimi i fjalës së Profetit *salAllahu alejhi ue selem* : “Kaderitë janë mexhusët (idhujtarët) e këtij umeti”, hadith ky i transmetuar në disa burime reference që unë i posedoj dhe që i kam cekur në Sahihul xhami es-sagir ue zijadetuhu nr. 4442.

Së dyti: Shirkun në uluhijeh³, në adhurim, që do të thotë: adhurojnë dikë tjetër së bashku me Allahun, qoftë ai nga profetët apo njerëzit e mirë, duke u kërkuar shpëtim apo ndihmë në vështirësi, etj. si këto që janë kompetencë vetëm e Allahut. Për fat të keq ky lloj shirku ekziston me shumicë në këtë umet, ku peshën më të madhe të këtij mëkati e bartin ata pseudo-shujhë që e përkrahin këtë lloj shirku nën emërtimin “et-teuesul”⁴, duke e emërtuar ndryshe nga ç’është në të vërtetë.

Së treti: Shirkun në sifate (cilësi). Kjo ndodh duke cilësuar dikë nga krijesat me ndonjë cilësi që është specifike vetëm për Allahun si p.sh.: pretendimi i njohjes së diturisë së fshehtë. Ky lloj shirku është i përhapur tek shumë prej sufive, apo tek ata

² Er-Rububijeh përfshin aspektin e krijimit, zotërimit, pwrkujdesjes, dhënies jetë dhe vdekje, etj.

³ El Uluhiyeh është e drejta e Allahut për t’u adhuruar me përkushtim dhe njëhësim, në të gjitha llojet e adhurimit, duke qenë e drejtë ekskluzive vetëm e Tij, pa asnjë lloj rivaliteti apo ortakërie në të.

⁴ Afrim tek Allahu me shkak ndërmjetësues

që janë të ndikuar prej tyre, siç shprehet njëri duke lavdëruar Profetin *salAllahu alejhi ue selem*:

*Nga bujaria jote është dunjaja dhe Ahireti,
Pjesë e diturive të tua është dituria e Leuhit dhe e Lapsit.*

Nga këtu lindi devijimi i disa gënjeshtarëve dexhalë të cilët pretendojnë se shohin sot aktualisht Profetin *salAllahu alejhi ue selem*, realisht duke qenë ata zgjuar, pra jo në ëndërr dhe e pyesin atë për çështje që njerëzit i mbajnë të fshehta në vetvete, në mënyrë që këto informacione më pas t'i përdorin për t'i shantazhuar ata që t'u shërbejnë në interes të tyre. Profeti *salAllahu alejhi ue selem* nuk i dinte këto gjëra as kur ishte i gjallë:

“Sikur ta dija të fshehtën do i shumoja të mirat për vete dhe nuk do më prekte asgjë e keqe (sepse do i shmangesha paraprakisht)” (Araf 188)

Kur nuk mund ta dinte të fshehtën kur ishte i gjallë, si mund ta dijë atë pas vdekjes së tij?!

Kush i mohon këto tre lloje të shirkut duke e njehsuar Atë në qënien e Tij (rububijeh), në adhurimin e Tij (uluhijeh), në emrat dhe cilësitë e Tij (esma ue sifati), ky është muuehidi (njehsuesi) i vërtetë, i cili i meriton të gjitha vlerat dhe shpërblimet e premtuara posaçërisht vetëm për muuehidinët.

Kush lë mangut diçka nga kjo, është i ekspozuar ndaj fjalës së Allahut:

“Nëse i bën shok Allahut, do të të shkatërrohen veprat e tua dhe do të jesh nga të dështuarit” (Zumer 65).

Mbaje mend këtë dhe kije parasysh, sepse është gjëja më e rëndësishme e akides, ndaj autori ka plotësisht të drejtë që e filloi me të. Kush dëshiron të zgjerohet më shumë rreth kësaj teme atëherë le të lexojë shpjegimin e këtij libri⁵, të lexojë librat e Ibn Tejmijes, Ibnul Kajimit, Ibn AbdulUehabit, e të tjerëve që kanë ndjekur të njëjtën rrugë dhe kanë pasuar të njëjtën metodologji:

“O Zoti ynë na fal ne dhe vëllezërit tanë të cilët na paraprinë në besim” (Hashr 10).

2-Asgjë nuk është e njëjtë apo e ngjashme me Të.

Shpjegimi: Kjo është një nga bazat kryesore të teuhidit. Bazë e cila do të thotë se asgjë nuk është njëjtë apo e ngjashme me Të, as në qënien e Tij, as në cilësitë e Tij dhe as në veprimet e Tij. Kjo bazë është keqpërdorur nga bidatçinjtë dhe shtrembëruesit e cilësive për të mohuar shumë nga cilësitë e Allahut. Sa herë që zemrat e tyre ngushtohen për pranimin dhe besimin në një cilësi të caktuar, përdorin “kazmat” e interpretimit dhe shembjes për ta mohuar atë cilësi. Ata argumentohen për këtë me fjalën e Allahut: **“Asgjë nuk është si shembulli i Tij”** duke lënë në harresë qëllimisht vazhdimin e ajetit: **“Dhe Ai është Dëgjuesi, Shikuesi i gjithçkaje”** (Shura 11). Ky ajet ka përmendur njëkohësisht dy konceptet bazë të kësaj çështjeje: pastrimin nga të metat (por pa kaluar në ekstrem: mohim të cilësive) dhe pohimin e cilësive (pa kaluar në ekstrem: përngjasim apo shëmbëllim). Ndaj kush dëshiron saktësinë e

⁵ Sh.p: Shejhu ka për qëllim shpjegimin e dietarit **Ibn Ebil Iz el hanefij** . Gjatë librit do e përsërisë shpesh duke thënë: Shpjegimi, ka thënë shpjeguesi, etj, duke pasur për qëllim këtë që përmendëm më lart.

besimit të tij duhet të hedhë poshtë përngjasimin e Allahut me krijesat, duke iu shmangur interpretimit të cilësive, apo mohimit të tyre. Si dhe duhet të pohojë për Allahun të gjitha cilësitë që Ai i ka pohuar për veten e Tij, në librin e Tij apo në hadithet e Profetit *salAllahu alejhi ue selem*, duke iu shmangur shëmbëllimit. Ky është medhhebi i selefëve, në të cilin ka qenë edhe autori si pasues i Ebu Hanifes dhe imamlarëve të tjerë, siç do e shohësh të shtjelluar në shpjegim, ndaj:

“Sipas udhëzimit të tyre orientohu (merri ata për shembull)” (Enam 90).

3-Asgjë nuk është e pamundur për Të.

4-Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë veç Tij.

5-Është i hershëm, pa fillim, i Përgjithmonshëm pambarimisht.

Shpjegimi: Dije se emri el Kadim: I Hershëm, nuk është nga emrat e Allahut, por ky term është i përdorur nga mutekeliminët (skolastikët). Fjala el Kadim (i hershëm) në gjuhën arabe me të cilën është zbritur Kurani ka kuptimin: ai që është para të tjerëve, ndaj fjala *el kadim* thuhet me kuptimin i lashtë, thuhet dhe me kuptimin: i ri. Kjo fjalë në gjuhën arabe është përdorur me kuptimin: ai që i ka paraprirë të tjerëve dhe jo me kuptimin: ai që nuk është paraprirë nga mosekzistenca, ka thënë Allahu xhele shanuhu: **“Derisa të kthehet në trajtën e degës së tharë të hurmës”**. Dega e tharë (e vjetër) është ajo që ekziston deri kur të dalë dega e re, pra kur shfaqet e reja i thuhet të parës: e vjetër (el kadim) edhe nëse para kësaj (të parës) ka pasur një tjetër. Në këtë përfundim ka arritur Shejhul Islami në Mexhmual Fetaua 1/245, si dhe shpjeguesi në

shpjegimin e tij. Shejhu Ibn Mani' në këtë çështje ka përmendur nga Ibnul Kajimi në librin el Bedaiu se lejohet të thuhet për Allahun: i hershëm, në trajtë lajmërimi dhe jo si një emër i pohuar në tekste dhe siç dihet në trajtën e lajmërimit tolerohet më shumë se sa në pohimin e cilësive, të cilat patjetër kanë nevojë për argument nga Kurani apo Suneti. Them (Albani): Ndoshta ky arsyetim është justifikimi i Shejhul Islam Ibn Tejmijeh, i cili nganjëherë e përdor këtë cilësim, siç do e përmendim në shënimin 45.

6-Nuk zhduket kurrë dhe nuk njih mbarim.

7-Nuk ndodh (në këtë ekzistencë) diçka tjetër përveç asaj që Ai dëshiron.

8-Nuk arrihet nga meditimet dhe nuk mund të përfshihet me të kuptuar.

9-Krijesat nuk i ngjajnë Atij.

Shpjegimi: Në këtë pjesë të tekstit hidhet poshtë mendimi i përngjasuesve (el Mushebiheh) të cilët e përngjasojnë Krijuesin me krijesat. Allahu ka thënë:

“Asgjë nuk është si shembulli i Tij. Ai është Dëgjuesi dhe Shikuesi i gjithçkaje” (Shura 11).

Në këtë ajet nuk është për qëllim mohimi i cilësive siç thonë bidatçinjtë. Nga thëniet e Ebu Hanifes në lidhje me këtë çështje është ajo që tregohet në librin Fikhul Ekber se ai ka thënë: Ai nuk ngjason me askënd nga krijesat e Tij dhe askush nga krijesat nuk i ngjan Atij. Më poshtë thotë: Të gjitha cilësitë e Tij janë të ndryshme nga cilësitë e krijesave, Ai di me një dituri të ndryshme nga dituria jonë, ka fuqi dhe mundësi të ndryshme

nga fuqia dhe mundësia jonë, Ai sheh me një shikim të ndryshëm nga shikimi ynë.

10-Ai është i Gjallë, nuk vdes kurrë, Mbajtës dhe Rregullues i gjithësisë, nuk fle.

11-Krijues, i Panevojshëm për askënd, Furnizues pa kurrëfarë vështirësie.

Shpjegimi: Dmth pa mundim dhe pa asnjë vështirësi, siç thuhet kjo në Sherhul Akideti et-Tahauije fq 125, botimi i katërt.

12-Ai jep vdekje (Mumit), Ringjallës (Muhji) pa asnjë vështirësi.

13-Ai me cilësitë e Tij është i hershëm para krijesave dhe Atij nuk i është shtuar asnjë cilësi pas krijimit të krijesave që të mos e ketë pasur më parë. Ashtu siç ka qenë i përshkruar me cilësitë që në hershmëri, ashtu do jetë i cilësuar me to pambarimisht.

14-Ai emrin el Haliku (Krijuesi) nuk e përfitoi pas krijimit të krijesave (pra e kishte që më parë) ashtu siç emrin el Bari' (Shpikësi) nuk e përfitoi pas shpikjes së krijesave.

15-Ai është Zotëruesi dhe nuk është i zotëruar, është Krijuesi dhe nuk është i krijuar.

16-Ashtu siç Ai emërtohet Muhji (Ngjallësi, Dhënësi i jetës) i të vdekurve, pasi i ringjall ata, po ashtu e ka merituar këtë emër që para ringjalljes që u bën atyre. Njësoj siç meritoi emrin el Haliku qysh para formimit të krijesave.

17-Kjo sepse Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë.

Shpjegimi: Shejhu Ibn Mani' në faqen 7 të shpjegimit të tij ka thënë: Hasim në shprehjet e disa njerëzve të cilët thonë: Ai

është i Plotfuqishëm për atë që e dëshiron të ndodhë, por kjo shprehje nuk është korrekte, përkundrazi shprehja korrekte është ajo e përdorura në Kuran dhe Sunet: Ai është i Plotfuqishëm për çdo gjë, sepse plotfuqia dhe dëshira e Tij, që të dyja janë gjithëpërfshirëse, ndryshe nga ç'besojnë mutezilitë të cilët thonë: Allahu nuk e dëshiron ndodhinë e gjynaheve nga robi, por ato ndodhin vetëm me dëshirën e robit dhe aspak me dëshirën (lejen) e Allahut. Në lidhje me këtë shprehet njëri nga të humburit e tyre duke thënë:

Pretendoj injoranti dhe çdokush që ka të njëjtin mendim

Se gjynahet janë nga Krijuesi me përcaktim

Nëse është i vërtetë ky pretendim

Atëherë pse ka caktuar për zinanë ndëshkim

Dhe prerjen e dorës së hajdutit si dënim.

Kësaj poezie i kundërpërgjigjet Ebul Hatabi duke sqaruar dhe mbrojtur të vërtetën:

Thanë (Mutezilitë): Si është çështja me veprimet e robërve të Tij?

Thashë: Nuk ka Krijues tjetër përveç të Adhuruarit, të Lavdëruarit.

Thanë: A mos ndoshta veprimet e shëmtuara janë të dëshiruara prej Tij?

Thashë: E gjithë dëshira i përket Sunduesit.

Nëse s'do e dëshironte e megjithatë do të ndodhte, kjo do të konsiderohej mangësi e Tij.

I Pastër dhe i Lartësuar është Ai që të mundet nga veprimet e shëmtuara (të robërve të Tij).

Kjo lloj dëshire për të cilën foli Ebul Hatabi është dëshira krijuese universale dhe nuk ka të bëjë me dëshirën fetare.

Autori në vazhdim të pikës 17 thotë: Çdo gjë ia ka nevojën Atij, Ai nuk ia ka nevojën asgjëje, çdo gjë për Të është e lehtë: “Asgjë nuk është si shembulli i Tij. Ai është Dëgjuesi dhe Shikuesi i gjithçkaje” (Shura 11).

18-Ka krijuar krijesat me diturinë e Tij.

19-U ka përcaktuar atyre furnizimin.

20-U ka vendosur atyre afate (exhele).

21-Asgjë nuk ka qenë e panjohur për Të para se t'i krijojë krijesat, Ai e ka ditur hollësisht çfarë do të veprojnë që para se t'i krijojë.

22-I ka urdhëruar që t'i binden Atij dhe i ka ndaluar nga kundërshtimi i Tij.

23-Çdo gjë ndodh me dëshirën dhe përcaktimin e Tij. Dëshira e Tij do të realizohet patjetër. Robërit nuk mund të dëshirojnë diçka jashtë asaj që Allahu dëshiron (lejon) për ta që të ndodhë. Çfarë të dëshirojë Allahu do të ndodhë dhe çfarë nuk dëshiron nuk do të ndodhë.

Shjegimi: Autori ka për qëllim faktin që dëshira e Tij është përfshirëse e çdo gjëje që ekziston dhe ndodh në këtë univers, gjë e mirë qoftë apo e keqe, udhëzim apo humbje. Ajetet argumentuese për këtë çështje janë të shumta dhe të mirënjohura, të cilat i gjen me lehtësi në shpjegimin e këtij libri, apo diku tjetër. Qëllimi i kësaj pjese të tekstit është kundërpërgjigjia ndaj mutezilive të cilët mohojnë që dëshira e Allahut të jetë gjithëpërfshirëse. Mirëpo patjetër duhet të dimë se kjo nuk do të thotë se Allahu xhele shanuhu e do çdo gjë që ekziston. Pra, të dashurit e diçkaje është e ndryshme nga dëshirimi universal. Nëse nuk do të ishte kështu atëherë nuk do të kishte dallim ndërmjet besimtarit dhe kafirit, ndërmjet atij

që i bindet Allahut dhe atij që e kundërshton. Në këtë përfundim të shëmtuar kanë arritur disa nga udhëheqësit e atyre që besojnë në panteizëm (në ekzistencën e njëhësuar) duke u shprehur qartë dhe hapur se ai që i bindet Allahut dhe ai që e kundërshton janë njësoj, sepse që të dy në të vërtetë i janë nënshtruar dëshirës së Allahut! Ndërsa medhhebi i selefëve, i fukahave, i shumicës së atyre që e pohojnë kaderin, nga ehlu suneti qofshin, apo nga grupacione të tjera, është dallimi ndërmjet dëshirimit dhe të dashurit të diçkaje. Shejhul Islam Ibn Tejmijeh ka thënë: Kaderitë thonë: Ai nuk e do kufrin, tejkalimin e kufinjve, mosbindjen dhe as nuk i dëshiron që të ndodhin. Pra, sipas tyre mund të ndodhë diçka që Ai nuk e dëshiron të ndodhë dhe se Ai dëshiron diçka që nuk mund të ndodhë!! Ndërsa një pjesë e pohuesve thonë: Çfarë të dëshirojë do të ndodhë dhe çfarë nuk e dëshiron nuk do të ndodhë. Që do të thotë se e donte të ekzistonte në univers kufri, fisku dhe mosbindja (tek disa krijesa), por këtë gjë nuk e donte në aspektin fetar. Ose themi: E donte që të ndodhë kufri nga kafiri dhe nuk e donte nga besimtarët, pra sipas kësaj e dëshironte kufrin, fiskun, mosbindjen, por jo fetarisht, e dëshiroi që të ndodhte nga kafiri, por jo nga besimtari.

Të dyja këto mendime janë të gabuara, në kundërshtim me Kuranin dhe Sunetin, me unanimitetin e umetit dhe dijetarëve të tyre, të gjithë janë të një mendjeje se çfarë të dëshirojë Allahu do të ekzistojë dhe çfarë nuk e dëshiron nuk do të ndodhë, nuk mund të ekzistojë diçka veçse me dëshirën e Tij. Shumica e umetit janë të një mendjeje se Allahu nuk e do ç'rregullimin dhe nuk e pëlqen kufrin, Allahu thotë për kafirat:

“Ata thurin thënie që Ai nuk i pëlqen” (Nisa 108).

24-Ai udhëzon kë të dëshirojë, Ai mbron dhe jep shëndet, nga mirësia e Tij e gjerë. Ai e humb kë të dojë, e poshtëron dhe sprovon kë të dojë, me drejtësi të plotë.

25-Të gjithë janë brenda dëshirës së Tij, ndërmjet mirësisë dhe drejtësisë së Tij.

26-Ai është i lartësuar dhe i Pastër nga ekzistenca e ortakëve apo rivalëve.

27-Asgjë nuk mund të kthejë mbrapsht caktimin e Tij, askush nuk mund të ndryshojë vendimin e Tij, askush nuk mund të jetë mbi urdhërin e Tij.

28-I besojmë të gjithë kësaj dhe jemi të bindur se të gjitha janë nga Allahu.

29-Besojmë se Muhamedi salAllahu alejhi ue selem është robi i Tij i zgjedhur, profeti i Tij i dalluar dhe i dërguari me të cilin është mëse i kënaqur.

Shpjegimi: Dije se çdo rasul (i dërguar) është profet (nebij), por jo çdo nebij është rasul. Dijetarët kanë dhënë vlerësime të ndryshme në lidhje me dallimin ndërmjet rasulit (të dërguarit) dhe nebijit (profetit), vlerësime të cilat i gjen në tefsirin e Alusit 5/449, por ndoshta vlerësimi më afër të vërtetës për dallimin ndërmjet tyre është ai që thotë se: Rasul konsiderohet ai që u dërgua me sheriat të ri, ndërsa nebiju është ai që u dërgua për të ripërtërirë dhe miratuar sheriatin që ekzistonte para tij, gjë e cila nënkupton natyrshëm që profeti ishte i urdhëruar tua komunikonte njerëzve atë sheriat, sepse siç dihet përdërisa dijetarët janë të urdhëruar me këtë gjë, atëherë kjo detyrë për profetët është edhe më parësore, gjë e cila është e qartë.

30-Ai (Muhamedi) është vula e profetëve, prijësi i të devotshmëve, zotëriu i të dërguarve.

Shpjegimi: Ky besim është i vërtetuar në hadithe të shumta, të mirënjohura, të pranuara nga umeti. Shpjeguesi i librit në faqen 169 ka përmendur një sërë nga këto hadithe, të cilat na përftojnë diturinë (e saktë) dhe bindjen e plotë (në vërtetësinë e lajmit që bartin). Pra, me bindje të plotë besojmë se ai (Muhamedi) është zotëriu i të dërguarve.

Me keqardhje e them se ky besim nuk pranohet nga ata që vënë kusht për pranimin e haditheve në akide, që të jenë muteuatir⁶. Si mund të besojë në këtë akide (që merret nga hadithet) ai që shprehet se akideja merret vetëm nga Kurani, siç bën p.sh.: shejh Sheltuti, e të tjerë?! Të gjithë këtyre që i përkasin këtij lloji u jam kundërpërgjigjur në 20 aspekte të ndryshme në broshurën time me titull: Vuxhubul ekhdhi bi hadithil ahad fil akideh uer-radu ala shubehil mukhalifin (Obligueshmëria e konsiderimit të haditheve ahad të vlefshme për pohimin e akides dhe kundërpërgjigjia ndaj dilemave të ngritura nga kundërshtarët). Në fund të kësaj broshure kam përmendur njëzet shembuj me çështje të ndryshme të akides të vërtetuara me hadithe të sakta (por që nuk arrijnë gradën muteuatir) të cilat ata duhet t'i mohojnë nëse praktikojnë këtë ideologji të tyre, njëra nga këto çështje është pika për të cilën po flet autori tani. Ktheju kësaj broshure, sepse është e rëndësishme dhe gjendet e botuar.

⁶ Sh.P: Muteuatir konsiderohet ai hadith i besueshëm i cili ka një numër të shumtë të rrugëve të transmetimit, deri në atë pikë saqë bëhet e pamundur logjikisht të pranohet që të gjithë ata transmetues të kenë rënë dakort mes tyre për ta shpikur atë transmetim.

Autori në vazhdim (30) thotë: **Ai (Muhamedi) është i dashuri (habibi) i Zotit të botërave.**

Shpjegimi: Përkundrazi, ai është khalili (i dashuri i zgjedhur) i Zotit të botërave, sepse el khuleh është shkalla më e lartë dhe më e përsosur e dashurisë. Në lidhje me këtë Profeti salAllahu alejhi ue selem ka thënë: “ Vërtetë Allahu më ka zgjedhur mua për khalil (të dashur të ngushtë) ashtu siç e kishte Ibrahimin khalil”.

Nuk është vërtetuar në asnjë hadith cilësimi i Profetit me termin habibullah, ndaj tregohu i vëmendshëm. Për më shumë ktheju sqarimit të shpjeguesit në lidhje me pikën 52.

31-Çdo pretendim i profetësisë pas tij, nuk është gjë tjetër veçse humbje dhe tekë vetjake.

Shpjegimi: Profeti salAllahu alejhi ue selem e ka lajmëruar umetin e tij, -duke i këshilluar dhe tërhequr vërejtjen- në hadithe të shumta, se pas tij do shfaqen gënjeshtarë të shumtë. Në një nga këto hadithe ka thënë: **“Secili nga këta gënjeshtarë pretendon se është profet, por unë jam vula e profetëve dhe nuk ka profet pas meje”** Transmeton Muslimi etj dhe e gjen gjithashtu në Silsileh Sahihah nr 1683.

Nga këta dexhalë përmendim Mirza Gulam Ahmed Kadijanin, i cili pretendoi profetësinë dhe që njëh pasues të shumtë të përhapur në Indi, Gjermani, Angli, Amerikë. Kanë xhamitë e tyre nëpërmjet të cilave i humbasin muslimanët nga feja e vërtetë. Disa prej tyre ekzistojnë dhe në Siri, por që Allahu i shuajti nga ai vend. Ata kanë besime të shumta (të gabuara) përveç pretendimit të vazhdimësisë së profetësisë. Prijësi i tyre (në distancë) në këtë çështje është sufiu Ibn Arabiu, thëniet e të

cilit, ata (kadijanitë) i kanë tubuar në një broshurë duke u përpjekur që të përkrahin pretendimin e tyre të lartëpërmendur. Shujhët -sipas tyre- e kishin të pamundur t'i kundërpërgjigjeshin kësaj broshure, sepse në të kishte thëniet e Ibn Arabiut, megjithëse ata e dinë mirë se dijetarët janë shprehur prerazi se Ibn Arabiu ishte kafir.

Nuk është vendi tani që të përmendim më shumë rreth besimit të kadijanive, të cilët padyshim përfshihen në përkrahimin e Profetit salAllahu alejhi ue selem në hadithin e saktë ku thotë: **“Në kohën e fundit do shfaqen gënjeshtarë të mëdhenj, të cilët u flasin gjëra që nuk i keni dëgjuar më parë, ju e as prindërit tuaj. Ruajuni prej tyre, largohuni nga ata që të mos u humbin dhe të mos u vënë në sprovë”** Transmeton autori (Tahauiu) në Mushkilul athar 4/104, si dhe Muslimi 1/9.

Nga shenjat e tyre më të dukshme është se ata kur fillojnë të flasin rreth davetit të tyre, së pari përpiqen ta pohojnë (vërtetojnë) vdekjen e Isait, nëse ia arrijnë kësaj -sipas pretendimit të tyre- atëherë kalojnë në etapën e dytë: përmendin hadithet e transmetuara rreth zbritjes së Isait dhe shfaqen gjoja sikur i besojnë ato, më pas menjëherë i keqinterpretojnë -përderisa në fillim pohuan vdekjen e Isait- thonë se qëllimi i këtyre haditheve është zbritja e atij që është i ngjashëm me Isain (në misionin profetik), pra ardhja e Gulam Ahmed Kadijanit. Keqinterpretimet e tilla tek ata janë jashtëzakonisht të shumta, gjë që na bën të arrijmë në përfundimin e prerë se ata janë një lloj sekt i batinijve kafira. Së shpejti inshallah do cekim shkurtimisht diçka më shumë rreth besimit të tyre.

32-Ai është dërguar tek të gjithë njerëzit dhe xhinët me të vërtetën dhe udhëzimin, dritën dhe ndriçimin.

Shpjegimi: Nga devijimet dhe humbjet e kadijanive është mohimi që ata u bëjnë xhinëve, si krijesa të ndryshme nga njerëzit. Të gjitha ajetet apo hadithet, të cilat shprehen qartë për ekzistencën e xhinëve dhe të qënurit e tyre ndryshe nga njerëzit, kadijanitë i shtrembërojnë kuptimet e tyre duke thënë se xhinët janë kategori njerëzore, saqë edhe për vetë Iblisin thonë se është një njeri shumë i keq.

33-Besojmë se Kurani është fjala e Allahut, nga Ai ka dalë, fjalë së cilës nuk i përcaktojmë formë specifike. Ia ka zbritur me shpallje të dërguarit të Tij. Besimtarët e miratuan këtë fakt me vërtetësi dhe janë të bindur se Kurani është realisht fjala e Allahut, nuk është e krijuar siç është fjala e njerëzve. Kush e dëgjon atë dhe pretendon se është fjalë e njerëzve, ka mohuar, është i nënçmuar dhe i qortuar nga Allahu, madje e ka kërcënuar se do e fusë në Sekar (zjarr), Allahu thotë: “Tha (mohuesi): Kjo është vetëm fjalë e njerëzve. (Allahu tha): Do e fus në Sekar (atë që thotë kështu)” (Mudethir 25-26) Kur e dëgjojmë këtë kërcënim bindemi se ajo është fjala e Krijuesit të njerëzve dhe që nuk i përngjan aspak fjalës së njerëzve.

Shpjegimi: Këto thënie të autorit i ka përdorur për argumentim shejhul Islam Ibn Tejmiyeh në Mexhmual Fetaua 12/507. Shjeguesi i këtij libri, Ibn Ebil Izi, në shpjegimin e tij fq 179, ka thënë: Kjo që Tahaiu tha, është e vërteta e argumentuar nga ajetet dhe hadithet, për atë që i mediton ato. Këtë të vërtetë e dëshmon dhe natyrshmëria e pastër e njerëzve e cila nuk ka

ndryshuar nën ndikimin e dilemave, dyshimeve dhe ideve të kota.

Njerëzit në lidhje me çështjen e fjalës së Allahut, janë ndarë në nëntë mendime. Më pas i renditi këto mendime ku në të tretin thuhet: Fjala e Allahut është një kuptim i vetëm që ka të bëjë me qënien e Allahut në veten e Tij. Ky kuptim nëse shprehet për të në arabisht është Kuran, nëse shprehet për të në surjanijeh është Teurat. Ky është mendimi i Ibnul Kulabit dhe i atyre që përputhen me të si Eshariju etj.

Më poshtë tha: Mendimi i shtatë: Fjala e Tij përmban një kuptim në qënien e Allahut, ajo është që Allahu e krijon në diçka të jashtme. Ky është mendimi i Ebul Mensur Maturidit.

Mendimi i nëntë: Allahu i Lartësuar ka qenë gjithmonë Folës, flet kur të dëshirojë dhe si të dëshirojë. Flet me zë të dëgjueshëm. Lloji i fjalës (i kësaj cilësie: të folurit) është i hershëm (sh.p.: i Pafillim si vetë qënia e Allahut) ndërsa fjala e veçantë (sh.p.:pra e folura në kohë të caktuara) nuk është e hershme (sh.p.: dmth ndodh në kohë të ndryshme, ripërsëritet si veprim). Ky mendim është i transmetuar dhe memorizuar nga imamllarët e hadithit dhe Sunetit.

Autori me thënien e tij: Fjala e Allahut, prej Tij ka dalë, fjalë së cilës nuk i përcaktojmë formë specifike, ka për qëllim t'u kundërpërgjigjet mutezilive etj., sepse ata pretendojnë se Kurani nuk ka dalë prej Tij (nuk është thënë prej Tij), siç e cekëm dhe më parë mendimin e tyre.

Shejhu Muhamed Ibn Mani' në fq 8 ka thënë: Kurani i madhërishëm është fjala e Allahut, si thëniet ashtu dhe kuptimet e tij. Është gabim të thuhet se fjala e Allahut është vetëm thënia por jo kuptimi, siç pretendojnë mutezilitë. Po ashtu është gabim të thuhet se fjala e Allahut është vetëm

kuptimi pa thënien, siç pretendojnë Kulabitë, të humburit dhe çdokush që i pason në të kotën e tyre, siç janë skolastikët (ehlul kelam), të përçmuarit. Ehlul suneh uel xhemeah thonë dhe besojnë se Kurani është fjala e Allahut, jo e krijuar, por e zbritur. Thëniet dhe kuptimet janë pikërisht fjala e Allahut që Xhibrili ka dëgjuar nga Allahu, ndërsa Profeti salAllahu alejhi ue selem e ka dëgjuar nga Xhibrili, ndërsa sahabët e dëgjuan nga Profeti salAllahu alejhi ue selem. Pra, ajo është e shkruar në mus-hafe dhe e ruajtur në kraharorë (e memorizuar) dhe e lexuar me gjuhë.

El hafidhu Ibnul Kajjimi ka thënë: Po ashtu Kurani është padyshim fjala e Allahut, ajo që dëgjohej realisht. Ajo është fjala e Zotit tim, e gjitha, jo vetëm një pjesë prej saj, si thënie dhe kuptim, e nuk janë të krijuara (as thënia dhe as kuptimi). Ajo është e zbritur nga Zoti i botërave dhe shpallje prej Tij, si thënie dhe kuptim, ndaj mos bëni dredhira në këtë çështje .

Shpjeguesi në shpjegimin e tij fq 194 ka thënë: Fjala e Tahauit ka për qëllim refuzimin dhe hedhjen poshtë të mendimit të atyre që thonë se fjala është një kuptim që nuk mund të paramendohet të dëgjohej prej Tij nga askush, ndërsa kjo që dëgjojmë, që lexohet, që shkruhet, që është zbritur, nuk është fjala e Allahut, por është një e shprehur rreth saj (tregon për të).

Tahauij tha: Prej Tij ka dalë. Të njëjtën gjë kanë thënë dhe të tjerë nga selefët: Prej Tij ka dalë dhe tek Ai do të kthehet. Thanë: Nga Ai ka dalë, sepse xhehmitë, mutezilitë, etj thonin se Allahu e krijoi fjalën diku, në diçka dhe më pas fjala doli (u shfaq) nga aty. Ndërsa selefët për të hedhur poshtë këtë pretendim u detyruan të thonë: Prej Tij ka dalë që dmth: Ai është folësi i saj, ka dalë prej Tij dhe jo nga ndonjë krijesë.

Allahu thotë: **“Zbritja e Librit u bë nga Allahu, Krenarit ngadhënyes, më të Urtit”** (Zumer 1) dhe : **“Por është e sigurtë se do të ndodhë ajo që kam thënë”** (Sexhde 13) dhe : **“Thuaj: E ka zbritur nga Zoti yt, shpirti besnik me vërtetësi”** (Nahl 102).

Thënia e selefëve: Dhe tek Ai do të kthehet, ka për qëllim faktin se para Ditës së Gjykimit, Kurani do të merret nga memoriet e njerëzve dhe nga mus-hafet ku është i shkruar dhe nuk do të ngelet asnjë ajet i ruajtur më tek njerëzit, as në memorie dhe as në mus-hafe, siç është transmetuar në disa transmetime.

Thënia e autorit: fjalë, dmth pra fjalë reale dhe nuk është alegori (mexhaz), ndërsa thënia e tij: Së cilës nuk i përcaktojmë formë specifike, dmth: nuk e njohim formën reale të të folurit të Allahut me këtë fjalë.

Thënia e tij: Të cilën ia ka zbritur Profetit të Tij me shpallje, dmth ia zbriti atij nëpërmjet engjëllit.

Engjëlli Xhebrail e dëgjoi atë nga Allahu ndërsa i dërguari Muhamed e dëgjoi nga engjëlli dhe më pas ua lexoi njerëzve. Allahu ka thënë: **“Ky është Kurani, ta kemi zbritur pjesë-pjesë ashtuqë tua lexosh njerëzve kohë pas kohe”** (Isra 106) dhe : **“Atë e zbriti shpirti besnik në zemrën tënde ashtuqë të jesh nga qortuesit. E zbriti me gjuhë arabe të qartë”** (Shuara 193). Ndër të tjera nga këto ajete përfitohet pohimi i cilësisë së lartësimit të Allahut.

34-Kush e cilëson Allahun me ndonjë cilësi që i përket njerëzve, ka bërë kufr. Kush mediton në këtë, e kupton arsyen dhe i shmanget thënieve (ideologjive) të kafirave dhe bindet se cilësitë e Allahut nuk janë si ato të njerëzve.

35-Banorët e xhenetit do ta shohin Allahun, kjo është diçka e vërtetë, shikim i cili nuk është përfshirës dhe nuk e përcaktojmë dot formën specifike të këtij shikimi. Të gjitha këto i gjen të shprehura në librin e Zotit tonë: “Atë ditë do të ketë fytyra të hijeshuara, që shndrijnë dhe që Zotin e tyre e shikojnë” (Kijameh 22-23). Komenti i këtij ajeti është sipas asaj që Allahu ka dëshiruar dhe di shumë mirë. Çdo gjë e transmetuar në hadithet e sakta të Profetit salAllahu alejhi ue selem në lidhje me këtë, është ashtu siç e ka thënë.

Shpjegimi: Dije se hadithet e transmetuara rreth pohimit të shikimit të Allahut nga besimtarët Ditën e Gjykimit janë jashtëzakonisht të shumta, saqë kanë arritur gradën e muteuatirit⁷, vlerësim ky i shprehur prerazi nga një numër i madh dijetarësh ekspertë. Ndër këta dijetarë është dhe vetë autori i cili pasi i mblodhi disa nga këto hadithe, tha: Hadithet e shikimit janë të transmetuara nga 30 sahabë të ndryshëm.

Nëse dikush vihet në kontakt me këto hadithe, i njeh dhe i studion, bindet plotësisht se Profeti salAllahu alejhi ue selem i ka thënë ato, e sikur të mos ishte detyra që unë i kam vënë vetes që ky shpjegim të jetë i shkurtër, do i sillja këtu rradhazi të gjitha hadithet që flasin për këtë çështje.

Më poshtë autori në vazhdim (35) thotë: Përngjasimi i shikimit të besimtarëve tek Allahu, me shikimin e hënës

⁷ Sh.p: Muteuatir konsiderohet ai hadith i besueshëm i cili ka një numër të shumtë të rrugëve të transmetimit, deri në atë pikë saqë bëhet e pamundur logjikisht të pranohet që të gjithë ata transmetues të kenë rënë dakort mes tyre për ta shpikur atë transmetim.

apo diellit, nuk ka për qëllim përngjasimin e Allahut me hënën apo diellin, por thjesht përngjasim i konceptit të shikimit që ndodh nga njerëzit⁸ dhe kurrësi nuk është për qëllim përngjasimi i atij që shihet (Allahut) me atë që shihet (hënën). Në këtë çështje gjithashtu ka argument për lartësimin e Allahut mbi krijesat e Tij, sepse a mund të ketë shikim pa përballje dhe takim?! Nëse dikush shprehet dhe thotë: Ai shihet, por jo në një drejtim të caktuar, le të kontrollojë logjikën e tij!! Ose aftësia e tij mendore nuk është në rregull, ose ai bën kokëfortësi duke dalë edhe kundra logjikës së tij, sepse nuk mund të ketë shpjegim tjetër nëse ky (pretendues) thotë: Shihet, por jo përpara shikuesit, as prapa, as nga e djathta, as nga e majta, as sipër, as poshtë. Këtë pretendim e hedh poshtë çdokush që e ka natyrshmërinë akoma të pastër.

Shpjegimi: Përsa i përket shikimit të Allahut në këtë dunja, Profeti salAllahu alejhi ue selem na ka lajmëruar në hadithin e saktë se anjëri nga ne nuk do e shohë derisa të vdesim, siç transmetohet nga Muslimi. Kurse në lidhje me Profetin salAllahu alejhi ue selem janë transmetuar hadithe të dobëta ku thuhet që ai e ka parë, por këto hadithe nuk janë të vlefshme për argumentim, përkundrazi në hadithet e sakta ka argumente indirekte të mohimit të shikimit edhe për Profetin salAllahu alejhi ue selem. Njëherë ai u pyet: A e ke parë Zotin tënd? U përgjigj: “Kishte dritë (gjithandej) si mund ta shihja?!” Aisheja radijallahu anha shprehet në mënyrë të bindur prerazi duke e mohuar që Profeti salAllahu alejhi ue selem të ketë parë Zotin e

⁸ Sh.p:Në elementin që çdo gjë do të jetë e qartë dhe e dukshme për të gjithë, duke mos pasur nevojë që të shtyhen me njëri-tjetrin

tij, siç transmetohet në dy Sahihet. Ky është parimi bazë në këtë çështje, ndaj le të kapemi pas tij.

Autori vazhdon (35) duke thënë: **Kuptimi i haditheve të transmetuara nga Profeti salAllahu alejhi ue selem janë sipas kuptimit që ai ka pasur për qëllim, nuk fusim mendjet tona duke i interpretuar ato dhe as duke fantazuar rreth tyre sipas tekave tona. Nuk ka shpëtuar në fenë e tij përveçse ai që ia dorëzon çështjen Allahut dhe të Dërguarit, çështjet e panjohura apo të paqarta ia lë në dorë Njohësit të tyre.**

36-Nuk mund të qëndrojë në këmbë feja (e robit) vetëm nëse bazohet në dorëzimin dhe nënshtrimin (për Allahun). Kush përpiqet të arrijë patjetër njohjen e atyre gjërave nga të cilat dituria e tij njerëzore është e kufizuar dhe nuk pranon logjika e tij që të dorëzohet dhe nënshtrohet në këto çështje, atëherë kjo përpjekje e tij do e pengojë nga teuhidi i pastër dhe i singertë, nga njohja e kulluar dhe besimi i saktë. Do ngelet i lëkundur ndërmjet kufrit dhe besimit, ndërmjet pohimit (vërtetimit) dhe përgënjeshtërimit, ndërmjet miratimit dhe refuzimit, do ngelet me vesvese, i humbur, dyshues, i devijuar, as nuk është besimtar pohues dhe as mohues përgënjeshtërues.

37-Nuk është besim korrekt në lidhje me të shikuarit e Allahut nga banorët e xhenetit, për atë person që e iluzionon me imagjinatën e tij se si do të jetë ai shikim.

Shpjegimi: Dmth: Ai që supozon se Allahu do të shihet në këtë lloj forme apo atë lloj përshkrimi, ka rënë në përngjasim. Marrë nga shpjegimi i Tahauijes.

Autori vazhdon (37) dhe thotë: Ose ai person që e interpreton sipas kuptimit të tij.

Shpjegimi: Dmth pretendon se ka kuptuar interpretimin që ishte për qëllim, interpretim ky që bie ndesh me kuptimin e qartë dhe të dukshëm, i cili kuptohet lehtësisht nga çdo arab-folës.

Autori në vazhdimësi (37) thotë: Interpretimi i shikimit -si dhe interpretimi i çdo cilësie tjetër që i atribuohet Allahut- është të heqësh dorë nga interpretimi, t'i përmbahesh dorëzimit të çështjes Allahut, sepse mbi këtë parim është ngritur feja e muslimanëve⁹. Kush nuk i shmanget mohimit dhe përngjasimit nuk ia ka arritur ta madhërojë Allahun larg nga të metat.

Shpjegimi: Kjo sepse mohuesit e cilësive në përgjithësi dhe mohuesit e shikimit në veçanti -meqë po e trajtojmë si shembull konkret-, siç janë psh mutezilitë etj, arrijnë në këtë mohim duke pretenduar se po e pastrojnë Allahun nga të metat, nga përngjasimi me krijesat. Ky veprim i tyre është humbje dhe devijim, tërësisht i gabuar, sepse si mund të konsiderohet ky veprim pastrim nga të metat, në një kohë që ai po mohon cilësitë e përsosura të Allahut, ku ndër të tjera cilësinë e të shikuarit të Tij në Ahiret. Mohimi i të shikuarit të Tij është mangësi, sepse ai që nuk shihet do të thotë që nuk ekziston, pra përsosmëria në lidhje me Allahun është të pohohet të shikuarit e Tij në Ahiret, cilësi kjo e vërtetuar në Kuran dhe Sunet. Përngjasuesit gabuan dhe devijuan për shkak të teprimit të tyre

⁹ Sh.p: dmth: dorëzim, bindje, përlulje dhe pasim i sheriatit

në pohimin e cilësive jashtë kufinjve, gjë e cila i bëri ata të përngjasojnë Krijuesin me krijesën. Padyshim, e vërteta është ndërmjet këtyre dy palëve, pra pohim i cilësive, por pa kaluar në përngjasim, si dhe pastrim nga të metat, por pa kaluar në mohim të cilësive. Ndër shprehjet më të bukura që janë në thënë në lidhje me këto dy palë ekstreme, është: Mohuesi i cilësive adhuron hiçin (asgjënë) ndërsa përngjasuesi adhuron idhull (statujë).

Autori në vazhdim (37) thotë: **Zoti ynë është i cilësuar dhe i përshkruar me atributet e njëshmërisë, askush nga krijesat nuk është me këto cilësi.**

38-Ai është i Lartësuar dhe i pastër nga kufizimet dhe caqet, nga mbështetëset dhe organet, nuk e përfshijnë gjashtë drejtimit, ashtu siç ndodh me krijesat në tërësi¹⁰.

Shpjegimi: Qëllimi i autorit me këtë pjesë të tekstit është kundërpërgjigjia ndaj dy palëve: Përngjasuesve dhe shëmbëlluesve, ata që e cilësojnë Allahun si trup me organe, gjymtyrë, etj, i lartë dhe i pastër është Allahu nga çfarë thonë ata.

Mohuesit, ata të cilët mohojnë lartësimin e Allahut mbi krijesat e Tij dhe mohojnë që Ai të jetë i shkëputur (i veçuar) nga krijesat e Tij, madje ka nga këta që shprehen qartë se Allahu është në çdo vend me qënien e Tij!! Që do të thotë shkrirje e Krijuesit me krijesat, Ai është i përfshirë brenda gjashtë

¹⁰ Sh.p: Gjashtë drejtimit janë: para, mbrapa, djathtas, majtas, lartë, poshtë. Autori në aspektin e lartësisë së mohuar ka për qëllim lartësinë e ulët që nënkupton përfshirjen e Allahut nga krijesat e Tij, ndërsa lartësia që duhet të pohohet për Allahun dhe që konsiderohet përsosmëri është lartësia absolute mbi të gjitha krijesat.

drejtimeve hapësinore dhe nuk është lart mbi çdo gjë. Pra, autori donte të hidhte poshtë pikërisht këtë mendim, mirëpo fjalët e tij mund të keqkuptohen dhe të keqpërdoren nga disa bidatçinj të tjerë për të përkrahur interpretimet e tyre, të cilat përsëri mund të arrijnë në të njëjtat përfundime: mohimin e cilësive, siç është sqaruar kjo pikë nga shpjeguesi. Shtjellimin e bërë nga shpjeguesi e ka përmbledhur në pak fjalë shejh Ibn Mani' ku thotë fq 10: Qëllimi i autorit është kundërpërgjigjia ndaj përngjasuesve, por shprehjet e përdorura prej tij përmbajnë terma të pa specifikuar (në kuptimin konçiz të tyre), të pa sqaruar, terma që nuk janë të njohura dhe të përdorura tek ehlu suneti. Kundërpërgjigjia ndaj grupacioneve me tekstet e Kurani dhe Sunetit është më parësore dhe më e drejtë se sa përdorimi i termave që lënë hapësira për nënkuptime jo të vërteta dhe që nuk janë për qëllim nga thënësi i tyre. Në fjalën e Allahut: **“Asgjë nuk është si shembulli i Tij. Ai është Dëgjuesi dhe Shikuesi i gjithçkaje”** (Shura 11), ka kundërpërgjigje të qartë dhe të mjaftueshme ndaj të dyja palëve: përngjasuesve dhe mohuesve. Ndaj nuk i takon kërkuesit të së vërtetës që të merret me këto terma dhe të bazohet në to. Allahu është i cilësuar me cilësitë e përsosmërisë dhe i përshkruar me atributet e madhështisë. Ai është i lartësuar mbi të gjitha krijesat, mbi Arshin e Tij, me qënien e Tij, i shkëputur nga krijesat e Tij. Çdo natë zbret në qiellin e dunjasë, do vijë në Ditën e Gjykimit, të gjitha këto janë reale sipas asaj që Allahu ka dëshiruar, nuk i interpretojmë duke ua shtrembëruar kuptimet, ashtu siç nuk e interpretojmë dorën me fuqinë, apo zbritjen e Tij me zbritjen e urdhërit të Tij, etj, por i pohojmë ato. Pohojmë ekzistencën e këtyre cilësive, por nuk pohojmë formë të caktuar për to.

Autori nuk kishte nevojë që të përdorte këto lloj shprehjesh të paqarta që lënë vend për keqkuptime, shprehje që janë të shpikura, që nëse dikush do të arrinte në përfundimin se ato nuk janë thënë nga autori, por ia ka vënë dikush në librin e tij, ky supozim do të ishte më se i besueshëm tek unë, duke u nisur nga dhënia përparësi mendimit të mirë për këtë imam. Sidoqoftë gjëja e gabuar është e refuzuar, kushdo qoftë thënësi i saj. Çdokush që lexon biografinë e autorit -Tahauit- veçanërisht biografinë e përshkruar në librin Lisanul mizan, i bëhet e qartë se ai është nga dijetarët më të mëdhenj, nga njerëzit më të shquar dhe është pikërisht ky fakt që na bën të kemi mendim të mirë për të në shumë çështje në të cilat ka hapësirë për atë që dëshiron të kritikojë(autorin).

Mbaroi fjala e Ibn Mani.

39-Besojmë se Miraxhi është i vërtetë. Profeti salAllahu alejhi ue selem ka përjetuar udhëtimin natën (Isranë) dhe ngritjen lart drejt qiellit (miraxhin) me gjithë qënien e tij duke qenë zgjuar (jo në gjumë) , e më pas në lartësinë që Allahu dëshiroi. Allahu e nderoi me çfarë dëshiroi dhe i shpalli atij atë që i shpalli: “Zemra nuk e përgënjeshtroi atë që pa” (Nexhm 11). Salavatet dhe selamet e Allahut janë për të fillim dhe mbarim.

Shpjegimi: Dmth ka parë argumente madhështore të Zotit të tij. Kurse pretendimi i dikujt se Profeti salAllahu alejhi ue selem e ka parë Zotin e tij atë natë, është diçka e pasaktë, e pa vërtetuar, siç e cekëm dhe më herët. Në lidhje me këtë shpjguesi dhe dijetarë të tjerë kanë thënë: Mendimi i saktë në këtë çështje është se e ka parë me zemrën e tij dhe nuk e ka parë me sytë e ballit.

40-Besojmë se Rezervuari (haudi) është i vërtetë, me të cilin Allahu e nderon Profetin salAllahu alejhi ue selem, që të jetë shuarje e etjes së umetit të tij (Ditën e Gjykimit).

Shpjegimi: Hadithet në të cilat përmendet haudi (bazeni uxor) i Profetit salAllahu alejhi ue selem janë të shumta saqë kanë arritur gradën e muteuatirit, siç janë shprehur për këtë një grup i madh dijetarësh ekspertë. Hadithe këto që janë të transmetuara nga më shumë se tridhjetë sahabë. Këto rrugë transmetimi i ka përmbledhur të gjitha el hafidhu Ibn Kethiri në librin e tij en-Nihajeh. Ndërsa el hafidhu Ibn Ebi Asimi në librin e tij es-Suneh, i ka kushtuar shtatë kapituj këtyre transmetimeve, që nga kapitulli 155-161 me numër hadithesh që nga 697-776 (sipas recensimit tim), ku pasi përfundon përmendjen e këtyre transmetimeve, në mënyrë indirekte cek faktin se ato janë muteuatir, duke thënë: Këto lajme që i treguam në lidhje me haudin (rezervuarin) e Profetit salAllahu alejhi ue selem, na përftojnë diturinë bindëse rreth kësaj gjëje.

41-Besojmë se ndërmjetësimi që Profeti ka rezervuar për besimtarët, është i vërtetë, siç transmetohet në hadithe.

Shpjegimi: Gjithashtu edhe këto hadithe janë muteuatir. Ibn Ebi Asimi u ka kushtuar atyre gjithashtu gjashtë kapituj në librin e tij es-Suneh nga kapitulli 163-168 dhe me numër hadithesh që nga 784-832. Një pjesë të këtyre haditheve i ka përmendur dhe shpjguesi në shpjegimin e tij, duke e klasifikuar ndërmjetësimin e Profetit salAllahu alejhi ue selem në tetë lloje. Kush dëshiron të studiojë dhe të dalë me konkluzione të qarta le t'i referohet shpjegimit, sepse është i rëndësishëm.

42-Besojmë se është e vërtetë besa që Allahu mori nga Ademi alejhis selam dhe pasardhësit e tij.

Shpjegimi: Ka për qëllim disa hadithe në të cilat shprehet se Allahu i nxorri pasardhësit e Ademit alejhis selam nga kurrizi i tij. Në shpjegim janë përmendur katër nga këto hadithe, që unë i kam nxjerrë dhe verifikuar në shënimet e mia që i kam bërë atij shpjegimi, si dhe në verifikimin e librit es-Suneh nr 195-205. Në këto shënime, dikur më herët, unë nuk e konsiderova të saktë fërkimin e shpinës së Ademit që transmetohet në hadithin e Umerit. Kjo ishte një pasaktësi nga ana ime për shkak të harresës -e lus Allahun të ma falë këtë gabim-, sepse më vonë u kujtova që ka një transmetim tjetër nga Ebu Hurejra i cili dëshmon dhe e përforcon këtë, siç përmendet dhe në Shpjegim. Gjithashtu ekziston një transmetim tjetër përforcues nga Ibn Abasi me zinxhir të dobët, që e kam nxjerrë në verifikimin tim të librit të es-Suneh nr 203. E pashë të nevojshëm këtë sqarim.

43-Allahu e ka ditur numrin e atyre që do të hyjnë në xhenet dhe numrin e atyre që do të hyjnë në zjarr, ndaj as nuk do të shtohet diçka e re në këtë numër dhe as nuk do të pakësohet gjë.

Shpjegimi: Autori ka për qëllim hadithin e Abdullah bin Amrit radijAllahu anhumu i cili tha: Doli tek ne Profeti salAllahu alejhi ue selem duke mbajtur në dorë dy libra. Tha: “A e dini se çfarë janë këto dy libra? Thamë: Jo o i Dërguari i Allahut vetëm nëse ti na lajmëron për to. Tha për atë libër që kishte në dorën e djathtë: “Ky është libër nga Zoti i botërave në të cilin gjenden emrat e banorëve të xhenetit, emrat e baballarëve dhe fiseve të

tyre, është vulosur pas të fundit të tyre, ndaj nuk do të shtohet askush dhe as nuk do të pakësohet kurrë. Më pas tha për atë që kishte në të majtë: Ky është libër nga Zoti i botërave në të cilin gjenden emrat e anorëve të zjarrit, emrat e baballarëve dhe fiseve të tyre, është vulosur pas të fundit të tyre ndaj nuk do të shtohet askush dhe as nuk do të pakësohet kurrë. Sahabët thanë: Atëherë përse të punojmë përderisa është diçka që ka marrë fund? Tha: “Përpiquni ta arrini dhe t’i përafroheni sa më shumë (qëllimit), sepse ai që është banor i xhenetit do i bëhet e mundur ta mbyllë jetën e tij me vepra të banorëve të xhenetit edhe nëse gjatë jetës ka bërë çfarëdolloj vepra. Po ashtu ai që do të jetë nga banorët e zjarrit i bëhet e mundur ta mbyllë jetën e tij me vepër të banorëve të zjarrit edhe nëse gjatë jetës ka vepruar vepra të mira. Më pas Profeti salAllahu alejhi ue selem i hodhi ato dy libra dhe tha: “Zoti juaj i ka kryer çështjet me robërit e Tij: **“Një grup për në xhenet dhe një grup për në zjarr”** (Shura 7) ”. Transmeton Tirmidhiu duke e saktësuar, gjithashtu e gjen dhe në Silsileh Sahihah nr 848.

44-Po ashtu ka ditur për veprimet e tyre që do i bënë. Secilit do i lehtësohet ajo për të cilën është krijuar.

Shpjegimi: Kjo është një pjesë nga hadithi i Aliut radijAllahu anhu që transmetohet në dy Sahihet dhe që e kam përmendur në verifikimin e haditheve të librit es-Suneh nr 171. Është saktësuar se njëri nga sahabët (Umeri radijAllahu anhu) kur e dëgjoi këtë hadith prej tij tha: Atëherë le të përpiqemi, në një transmetim tjetër thuhet: Tani do të përpiqemi më shumë (tre herë).

Shih në verifikimin e librit es-Suneh 161 dhe 167. Në këto

transmetime ka kundërpërgjigje të qartë ndaj xhebrijve¹¹, pseudo të mbështeturve tek Allahu, të cilët kuptojnë nga ky hadith të kundërtën e kuptimit të sahabëve, ndaj medito dhe bëj dallimin.

Autori në vazhdim (44) tha: Veprat vlerësohen sipas përfundimit të tyre

Shpjegimi: Kjo është një pjesë nga hadithi i Sehl bin Sad es-Saidij radijAllahu anhu të cilin e transmeton Buhariu, Ahmedi, si dhe e gjen në referencën e mëparshme nr 216.

Autori në vazhdim (44) tha: I lumtur është ai që lumturohet me caktimin e Allahut, ndërsa i mjerë është ai që si i tillë përcaktohet në caktimin e Allahut.

Shpjegimi: Kjo thënie është kuptimi i hadithit që transmetohet nga Bezari, etj nga Ebu Hurejra radijAllahu anhu, ku thuhet: **“I mjerë është ai që përcaktohet si i tillë që në barkun e nënës së tij, si dhe fatlum është ai që përcaktohet si i tillë që në barkun e nënës së tij”**. Zinxhiri i tij është i saktë, siç e kam bërë të qartë në librin er-Raudu en-Nedijr nr 1098 dhe në verifikimin e librit es-Suneh nr 188.

45-Thelbi i kaderit është sekreti i Allahut në lidhje me krijesat e Tij, sekret ky i panjohur për askënd veç Tij, i panjohur si për engjëjt e afërt ashtu dhe për profetët e

¹¹ Sh.p: Xhebrijtë janë pasuesit e Xhehm bin Safuanit (Sherhu et-Tahauijeh 2/349 Ibn Ebil Iz el Hanefij). Ata besojnë se njeriu nuk ka vullnet dhe as liri zgjedhjeje në veprimet që bën apo vendimet që merr, ai është tërësisht i imponuar, vepruesi i vërtetë është Allahu, i cili i detyron njerëzit të bëhen besimtarë ose kafira. (El Milel uen-nihel 1/87 i Shihristanit)

zgjedhur. Thellimi dhe meditimi rreth tij është rrugë që të çon drejt humbjes dhe të pengon nga të mirat, është nivel në të cilin janë tejkaluar kufinj të. Ndaj ruhuni, tregoni kujdes nga meditimi rreth tij dhe nga vesveset që kanë të bëjnë me të.

Shpjegimi: Allahu e di më së miri, por them që ndalimi nga thellimi dhe teprimi në meditim rreth tij, është dhe qëllimi i Profetit salAllahu alejhi ue selem ku thotë: “ **Kur të përmendet kaderi frenohuni (përmbani gjuhët tuaja)**”, hadith ky i saktë, që transmetohet nga disa sahabë të ndryshëm dhe që e gjen në Silsileh Sahiha nr 34.

Autori në vazhdim (45) tha: **Allahu e ka fshehur diturinë rreth kaderit nga njerëzit dhe i ka ndaluar që të përpiqen ta zbulojnë atë, siç thotë në Librin e Tij: “Ai nuk pyetet për çfarë bën, ndërsa ata do të merren në pyetje” (Enbija 23).**

Shpjegimi: Allahu këtë fshehje e ka bërë nga përsosmëria e urtësisë, mëshirës dhe drejtësisë së Tij, jo thjesht për të shfaqur sundimin dhe fuqinë e Tij, siç pretendon Xhehm bin Safuani dhe pasuesit e tij.

Kështu thuhet në shpjegim dhe është e rëndësishme ta lexosh çfarë thuhet aty në lidhje me faktin se adhurimi dhe besimi janë të bazuara në dorëzimin ndaj Allahut dhe mos bërjen e pyetjeve rreth hollësirave të urtësive në dispozita: urdhëra qofshin apo ndalesa. Nëse nuk do të ishte për hapësirën e ngushtë në këtë libërth, do e sillja të plotë tekstualisht trajtimin e shpjeguesit, që është me vlerë të jashtëzakonshme dhe i rrallë për t’u gjetur diku tjetër. Do sjellim me shkurtime disa pika nga fjala e

shejhul Islamit Ibn Tejmijeh në Mexhmual Fetaua 1/148 ku thotë:

Besimi në kader është i ndarë në dy kategori, ku secila kategori përmban në vetvete dy gjëra:

Kategoria e parë: Besimi se Allahu ka ditur me diturinë e Tij të hershme se çfarë do të veprojnë krijesat, i ka ditur të gjitha situatat që do përjetojnë, adhurimet dhe gjynahet, furnizimet dhe jetëgjatësinë. Më pas shkroi në Leuhi Mahfudh caktimet e krijesave. Gjëja e parë që Allahu krijoi ishte lapsi, i tha atij: Shkruaj. Tha: Çfarë të shkruaj? Tha: Shkruaj çfarë do të ekzistojë dhe ndodhë deri në Ditën e Gjykimit. Ajo që e godet njeruin nuk kishte se si t'i shmangej dhe ajo që iu shmang nuk ishte e caktuar që ta godiste. Janë tharë bojrat dhe janë palosur fletushkat, siç thotë Allahu : **“A nuk e di se Allahu e di çfarë ka në qiej dhe në tokë. E gjithë kjo është në një Libër, vërtetë kjo është e lehtë për Allahun”** (Haxh 70). Ky përcaktim i cili bëhet sipas diturisë së Tij, diku është i përshkruar në mënyrë të hollësishme dhe gjithëpërfshirëse, ndërsa diku tjetër tregohet në mënyrë të përgjithshme. Në Leuhi Mahfudh ka shkruar atë që ka dëshiruar, ndërsa kur krijon trupin e foshnjes në barkun e nënës para se të jetë fryrë shpirti në të, dërgon një engjëll, i cili është i urdhëruar për katër gjëra: Të shkruajë rrizkun (furnizimin), jetëgjatësinë, veprat dhe nëse do të jetë fatlum apo i mjerë. Këtë lloj kaderi e mohojnë ekstremistët e dikurshëm të kaderive, ndërsa sot ky lloj i mohuesëve është i paktë.

Kategoria e dytë: Dëshira universale e Allahut dhe fuqia e Tij gjithëpërfshirëse që do të realizohet patjetër. Ky është besimi se: çfarë të dojë Allahu ekziston dhe ndodh ndërsa çfarë nuk e dëshiron nuk do të ekzistojë. Çdo lëvizje apo gjendje pasive, në

qiej dhe në tokë, është sipas dëshirës së Allahut dhe nuk mund të ekzistojë diçka që Ai nuk e dëshiron. Gjithashtu besimi se Allahu është i Plotfuqishëm për gjërat ekzistuese dhe për ato që nuk ekzistojnë (për t'i krijuar ato nëse do të dëshironte). Megjithatë i ka urdhëruar robërit e Tij t'i binden Atij dhe të Dërguarit të Tij, si dhe i ka ndaluar nga kundërshtimi i Tij. Ai i do ata që janë të devotshëm, bamirës dhe të drejtë, është i kënaqur me ata që kanë besuar dhe kanë bërë vepra të mira. Nuk e do popullin jobesimtar, nuk është i kënaqur me popullin e prishur, nuk urdhëron për vepra të shëmtuara, nuk është i kënaqur që robërit e Tij të bien në kufr, nuk e do ç'rregullimin. Robërit janë veprues realë dhe Allahu është krijues i veprimeve të tyre. Termi “rob” përfshin besimtarin dhe kafirin, të devotshmin dhe të prishurin, atë që falet dhe agjëron. Robërit kanë fuqi dhe mundësi për veprimet e tyre, kanë vullnet dhe dëshirë. Allahu është Krijuesi i tyre, është Krijuesi i fuqisë, mundësisë, vullnetit dhe dëshirës së tyre, siç ka thënë në ajetin Kuranor: **“Për atë nga ju që dëshiron t'i përmbahet rrugës së drejtë. Ju nuk mund të dëshironi (të ndodhë) diçka, vetëm nëse dëshiron Allahu, Zoti i botërave (që të ndodhë)”** (Tekuir 28-29). Këtë kategori të kaderit e përgënjeshtrojnë pothuajse të gjithë kaderitë, grupacion i cili është emërtuar nga Profeti salAllahu alejhi ue selem si “mexhusët (idhujtarët) e këtij umeti”. Ndërsa një grupacion tjetër kaloi në ekstremimin e kundërt, në atë të pohimit të tepruar, duke e zhveshur robin nga fuqia, dëshira dhe vullneti për të vepruar. Këta i konsiderojnë veprimet e Allahut dhe dispozitat e Tij të atilla që nuk përmbajnë urtësi dhe dobi. Them: Me këtë fjalinë e fundit autori ceku esharitë, sepse ata e tepruan në pohimin e kaderit duke refuzuar dhe mohuar

ekzistencën e urtësisë në veprimet e Allahut. Këtë e ka sqaruar më së miri Ibnul Kajjimi në librin e tij: Shifaul alil fil kada uel kaderi uel hikmeti uet-talil (Shërimi i të sëmurit në çështjet e kadasë, kaderit, urtësisë dhe arsytimit), referoju atij dhe lexoje, sepse është shumë i rëndësishëm.

Autori në vazhdim (45) tha: **Kush pyet dhe thotë: Pse e ka bërë Allahu këtë? Ky person e ka refuzuar vendimin e Librit (për t'iu dorëzuar kaderit të Allahut, për të besuar në urtësinë dhe drejtësinë e Tij) dhe kush refuzon vendimin e Librit është nga jobesimtarët.**

46-E gjithë kjo është pikërisht ajo për çfarë ka nevojë njeriu i cili e ka zemrën të ndriçuar me dritën e Allahut, që është nga evlijatë e Allahut. Kjo është grada e atyre që janë të thelluar në dituri, sepse dituria është dy llojesh: Një dituri që është e mundur të njihet nga krijesat dhe një dituri pamundësisht e panjohur për ta. Refuzimi (mohimi, mosaprovimi) i diturisë së njohur është kufr, po ashtu pretendimi për njohjen e diturisë së panjohur është kufr. Nuk mund të ketë besim korrekt veçse duke pranuar diturinë e njohur dhe duke mos u përpjekur më kot për të arritur diturinë e panjohur.

Shpjegimi: Shpjeguesi (Ibn Ebil Izi) ka thënë: Ka për qëllim të gjitha ato çfarë u përmendën më lart që janë detyrë të besohen dhe të zbatohen, sepse janë pjesë e sheriatit. Thënia e autorit: Kjo është grada e atyre që janë të thelluar në dituri, dmth në diturinë me të cilën u dërgua Profeti salAllahu alejhi ue selem, në mënyrë të përgjithshme dhe të detajuar, pohuese dhe mohuese. Kurse me thënien: Dituri e panjohur ka për qëllim diturinë rreth kaderit që Allahu e ka fshehur nga robërit e Tij

dhe që i ka ndaluar të përpiqen për ta zbuluar, kurse me diturinë e njohur ka për qëllim diturinë rreth sheriatit: bazat dhe degëzimet e saj, ndaj kush mohon diçka nga ato me të cilat u dërgua Profeti salAllahu alejhi ue selem, është nga kafirat.

47-Besojmë në Leuh

Shpjegimi: Leuhul Mahfudh (Pllaka e ruajtur mirë) është përmendur në fjalën e Allahut: **“Ai është Kuran i Lavdishëm, gjendet në një pllakë të ruajtur mirë”** (Buruxh 22). Kjo pllakë është pjesë e fshehtësisë, që është detyrë të besohet në të, ndërsa realitetin e kësaj pllake nuk e di askush tjetër përveç Allahut. Pretendimi se disa nga evlijatë janë në gjëndje të dinë dhe njohin se çfarë është e shkruar në këtë pllakë, është mohim i ajeteve dhe haditheve të cilat shprehen qartë se askush nuk mund ta njohë diturinë e fshehtë përveç Allahut.

Autori në vazhdim (47) thotë: **Besojmë dhe në lapsin (e parë)**

Shpjegimi: Në këtë pikë shpjeguesi ka përmendur se dijetarët kanë mospajtim ndërmjet tyre në lidhje me faktin se cila ishte krijesa e parë: Lapsi apo Arshi?

Ky debat është i kufizuar në dy mendime që s’kanë të tretë. Megjithëse mendimi më i saktë tek unë është që lapsi ishte krijesa e parë, them se cilido që të jetë mendimi i vërtetë, qoftë lapsi i pari apo Arshi, në fund të fundit ky debat tregon në mënyrë indirekte se dijetarët kanë rënë dakort se ka një krijesë të parë, gjë e cila hedh poshtë pretendimin e atyre që besojnë se krijesat nuk kanë zanafillë. Këta shprehen duke thënë: Çdo krijesë ekzistuese ka pasur para saj një krijesë tjetër e kështu me rradhë vazhdon cikli deri në atë që nuk ka zanafillë. Nëse

nuk e pranojnë krijesën e parë kanë rënë ndesh me unanimitetin e dijetarëve, pra kuptoje këtë sepse është e rëndësishme.

Allahu është që jep sukses.

Autori në vazhdim (47) thotë: **Besojmë në çdo gjë që është shkruar në të. Sikur të gjitha krijesat të tuboheshin dhe të përpiqeshin që të mos ndodhë diçka që Allahu e ka shkruar që të ndodhë, nuk do të kishin mundësi për ta ndaluar që të ndodhë. Po ashtu nëse do të tuboheshin dhe të përpiqeshin për të bërë ekzistuese diçka që Allahu nuk e ka shkruar të ndodhë, nuk do t'ia arrijnë ta bëjnë ekzistuese. Është tharë boja e shkruar, për çdo gjë që do të ekzistojë deri në Ditën e Gjykimit.**

Shpjegimi: Kjo thënie është pjesë e hadithit që transmetohet nga Ibn Abasi radijAllahu anhumâ, hadithi i mirënjohur që fillon me thënien: **“Ruaje Allahun(dispozitat e fesë së Tij) në mënyrë që Ai të të ruajë ty”**, hadith ky i saktë, siç e kam përmendur në verifikimin e haditheve të shpjegimit fq 274.

Autori në vazhdim(47) thotë: **Ajo që i shmanget robit nuk kishte se si ta godiste dhe ajo që e godet nuk kishte se si të shmangej.**

Shpjegimi: Ky është plotësimi i hadithit të Ibn Abasit, të lartpërmendur.

48-Robi duhet ta dijë bindshëm se Allahu e ka ditur paraprakisht çdo krijesë që para se ta krijojë, duke e paracaktuar atë me një përcaktim preçiz dhe të prerë.

Përcaktim që nuk njeh thyerje, apo ndryshim, apo hedhje poshtë, apo pakësim, apo shtim, në asnjë nga krijesat e Tij, në qiej apo në tokë. Kjo është pjesë thelbësore e besimit dhe nga bazat e njohjes së njeshmërisë së Allahut, siç thotë i Lartësuari në Librin e Tij: “Ka krijuar çdo gjë duke e përcaktuar hollësisht” (Furkan 2) dhe : “ Urdhëri i Allahut (për krijim) është i përcaktuar qartë (në formë, lloj, sasi)” (Ahzab 38). Mjerë për atë që e ka Allahun si kundërshtar në çështjen e kaderit, mjerë për atë që paraqitet me zemër të sëmurë. Është përpjekur me iluzionin e tij të kërkojë në dijen e fshehtë një sekret të pazbulueshëm, por që nuk arrin gjë tjetër veçse të kthehet i zbrapsur, gënjeshtar dhe shpifës i madh.

49-Besojmë se Arshi dhe Kursija janë të vërtetë

Shpjegimi: Dije se Arshi është krijesë tepër gjigande siç tregohet në ajetet Kuranore dhe hadithet profetike, ndaj dhe Allahu ia atribuon atë vetes së Tij në mënyrë të veçantë duke thënë: “**Allahu poseduesi i Arshit**” (Gafir 15). Rreth tij ka dhe ajete të tjera që i gjen në Shpjegim. Në aspektin gjuhësor do të thotë: Froni i mbretit.

Nga cilësitë e Arshit që përmenden në Kuran janë: “**Atë ditë Arshin e Zotit tënd e bartin mbi vete tetë engjëj**” (Hakah 17), ai është mbi ujë. Në Sunet tregohet se një engjëll nga bartësit e Arshit është aq i madh saqë distanca ndërmjet pjesës së fundme të veshit dhe supit të tij është shtatëqind vjet ecje. Arshi ka këmbë mbajtëse dhe ai është çatia e xhenetit Firdeus, cilësi këto të treguara në hadithe të sakta, që i gjen të përmendura në Shpjegim. Të gjitha këto argumente hedhin poshtë pretendimin e atyre që e interpretojnë si shprehje

alegorike të pushtetit dhe sundimit. Ndërsa në lidhje me Kursinë është fjala e Allahut: **“Kursija e Tij ka përshirë qiejt dhe tokën”** (Bekareh 255), Kursija gjendet para Arshit. Është saktësuar se Ibn Abasi radijAllahu anhumu ka thënë: Kursija është vendi i këmbëve, ndërsa madhësinë e Arshit nuk e di askush përveç Allahut. Ky transmetim është i verifikuar në librin tim Muhtesar el Ulu të Dhehebiut nr. 36. Në lidhje me Kursinë nuk janë transmetuar hadithe të sakta përveç hadithit të mirënjohur: **“Shtatë qiejt në krahasim me Kursinë janë si një unazë e hedhur në një hapësirë të madhe toke. Po ashtu pozita e Arshit në krahasim me Kursinë është në të njëjtin raport të asaj unaze me hapësirën e tokës”**. Kjo e hedh poshtë interpretimin e Kursisë me diturinë, interpretim që nuk është vërtetuar nga Ibn Abasi (siç pretendohet) gjë të cilën e kam bërë të qartë në Silsileh Sahihah nr 109.

50-Allahu është i panevojshëm për Arshin dhe për çdo gjë tjetër.

Shpjegimi: Shpjeguesi (Ibn Ebil Izi) ka thënë: Autori e tha këtë pikërisht këtu pasi përmendi Arshin dhe Kursinë, për të treguar se Allahu e ka krijuar Arshin që të lartësohet mbi të, jo ngaqë ia kishte nevojën, por për shkak të një urtësie. Fakti i të qënurit të dikujt lart mbi dikë, nuk do të thotë domosdoshmërisht që i poshtmi ta përfshijë atë që është më lartë, apo ta mbajë atë me kontakt fizik, apo që i ai lartë t’ia ketë nevojën atij poshtë. Psh shiko qiellin i cili është mbi tokën dhe megjithatë nuk ia ka nevojën asaj.

Zoti i Lartësuar është më i madhërishëm se sa të ketë nevojë për diçka të tillë. Lartësimi i Allahut ka specifika të veçanta për Të, të ndryshme nga ato të krijesave, sepse Allahu me fuqinë e

Tij i mban ata që janë nën Të, të cilët ia kanë nevojën Atij, kurse Ai është i panevojshëm për ta. Allahu i ka përfshirë ata (me diturinë, pushtetin, shikimin, etj), është i Lartësuar mbi Arsh dhe Ai e mban Arshin me fuqinë e Tij megjithëse është i panevojshëm për të, e ka përfshirë Arshin dhe Arshi nuk mund ta përfshijë Atë. Veçori këto që nuk i gjejmë tek krijesat. Mohuesit e lartësimit, ehlu tatili, nëse do të bënin këtë lloj klasifikimi, nëse do të arrinin në këtë përfundim, atëherë do të ishin të udhëzuar në rrugën e drejtë dhe do të bindeshin se logjika përputhet totalisht me shpalljen ndaj do pasonin argumentet, por realiteti është se ata u shkëputën nga argumentet duke e humbur rrugën e drejtë. Parimi në këtë çështje është ajo që ka thënë imam Maliku kur u pyet: **“Rrahmani u lartësua mbi Arsh”** (Araf 53) Si u lartësua? Tha: Lartësimi është i njohur (si koncept) ndërsa forma se si, është e panjohur për ne.

51-Ai ka përfshirë çdo gjë dhe është mbi të (Arsh).

Shpjegimi: Kuptimi i kësaj është se: Allahu ka përfshirë çdo gjë dhe është mbi çdo gjë, ose kuptimi është: Ka përfshirë çdo gjë dhe është mbi Arsh. Fshirja e lidhëzes “dhe”¹² nga teksti ose nuk është shkruar padashje nga harresa e kopjuesve të librit, ose ndoshta disa dashakeqë të devijuar e kanë fshirë qëllimisht duke dëshiruar mohimin e cilësisë së lartësimit. Argumentet janë të qarta që tregojnë se Arshi është mbi të gjitha krijesat dhe se mbi Arsh nuk ka asnjë krijesë. Pra nuk është e saktë ajo fjali që u përpoqën të fusnin: Përfshirës i çdo gjëje mbi Arsh,

¹² Sh.p: Në disa dorëshkrime teksti figuron i tillë: Ai ka përfshirë çdo që është mbi Arsh

sepse siç e thamë, mbi Arsh nuk ka asnjë krijesë, ndaj patjetër në fjali duhet ekzistenca e lidhëzës “dhe”, që të jetë kuptimi korrekt si më poshtë: Allahu ka përfshirë çdo gjë dhe është mbi çdo gjë.

Autori në vazhdim (51) tha: Njerëzit e kanë të pamundur që ta përfshijnë Atë (me dituri, shikim, etj)

52-Themi: Vërtetë Allahu e zgjodhi Ibrahimin si khalil (të dashur të ngushtë), i foli Musait me të folur, e besojmë këtë me pranim dhe dorëzim.

53-Besojmë në engjëjt, profetët dhe librat që u janë zbritur të dërguarve, dëshmojmë se ata ishin në të vërtetën e qartë (bindëse).

54-Ata që i drejtohen kibles tonë i emërtojmë muslimanë, besimtarë, përderisa ata e pranojnë dhe e aprovojnë dërgesën e Profetit salAllahu alejhi ue selem dhe besojnë në vërtetësinë e thënieve dhe lajmeve të tij.

Shpjegimi: Shpjeguesi ka thënë: Shejhu në këtë pjesë ceku tërthorazi se Islami dhe imani janë e njëjta gjë dhe se muslimani nuk del nga Islami për shkak të një gjynahu që vepron, përveçe atëherë kur e konsideron të lejuar gjynahun (sepse kjo është kufr). Me thënien e tij: Ata që i drejtohen kibles tonë, ka për qëllim çdokënd i cili pretendon se është musliman dhe i drejtohet në namaz Qabes edhe nëse është nga bidatçinjtë apo nga gjynahqarët, përderisa nuk përgënjeshtrojnë ndonjë dispozitë fetare me të cilën u dërgua Profeti salAllahu alejhi ue selem.

55-Nuk flasim rreth Allahut (Qënies së Tij, formës së cilësive të Tij) dhe nuk polemizojmë rreth fesë së Allahut.

56-Nuk polemizojmë në lidhje me Kuranin, por dëshmojmë se ai është fjala e Zotit të botërave.

Shpjegimi: Një nga sprovat më të mëdha që ka goditur disa sekte Islame është se ata për shkak të skolastikës (ilmul kelamit) kanë devijuar nga besimi i drejtë se Kurani është realisht fjala e Zotit të botërave dhe nuk është alegori (metaforë). Kurse përsa u përket mutezilive të cilët thonë se Kurani është i krijuar, çështja e tyre është e qartë dhe e demaskuar. Ekziston një sekt tjetër të cilët -sipas pretendimit të tyre- i dedikohen Sunetit dhe që pretendojnë se u janë kundërpërgjigjur mutezilive e të devijuarve të tjerë në këtë pikë.

Ky grupacion janë esharitë dhe maturiditë, por që në të vërtetë mendimi i tyre është në përputhje me mendimin e mutezilive që thonë se Kurani është i krijuar dhe nuk është fjalë e Zotit të botërave, dallimi qëndron se esharitë nuk dolën aq haptasi si ata të tjerët. Esharitë u kamufluan duke u fshehur pas interpretimit që ata i bëjnë fjalës së Zotit duke thënë se: ajo është fjalë në vetvete, e hershme që nuk dëgjohet as nga engjëjt dhe as nga profetët, Ai është folës që në Ezel¹³, por që nuk flet kur dëshiron.

Kam lexuar një studim të rëndësishëm të shejhul Islam Ibn Tejmijes që hedh poshtë këtë lloj interpretimi, ku pasi pohoi hershmërinë e cilësisë së të folurit tha: E folura është cilësi që tregon përsosmëri, sepse ai që flet është më i përsosur se sa ai që nuk flet, ashtu siç ai që ka dituri dhe fuqi është më i përsosur se ai që nuk di dhe është i pafuqishëm. Ai që flet sipas dëshirës së tij dhe aftësisë së tij është më i përsosur se sa ai që flet jo

¹³ Hershmërinë e pafillim

sipas dëshirës dhe aftësisë së tij, nëse mund të supozohet logjikisht që diçka e tillë të ndodhë. Të njëjtin përfundim mund ta arrijmë edhe nëpërmjet trajtimit të çështjes sipas parimeve të selefëve duke thënë: Ai ose është i aftë për të folur ose nuk është i aftë. Nëse nuk është i aftë të flasë, ky është memeci, kurse nëse është i aftë të flasë, por megjithatë nuk flet, ky është i heshturi. Sekti el Kulabijeh -që merren si shembull dhe ndiqen nga esharitë në këtë çështje- thonë se e folura është diçka e pamundur (e paarritshme). U themi atyre: Këto argumente kanë treguar për hershmërinë e të folurit, por vallë a tregojnë për hershmërinë e një fjale të caktuar të thënë pa dëshirën dhe aftësinë e Tij?! Apo tregojnë se Allahu gjithmonë ka qenë folës sipas dëshirës dhe aftësisë së Tij? Alternativa e parë është mendimi i Kulabijve ndërsa alternativa e dytë është rruga e selefëve, i prijesve të umetit, ehlul hadithi ue suneh. Pra themi: Argumentet tregojnë për këtë të dytën, jo të parën, sepse të pohosh një të folur që ndodh nga folësi pa dëshirën dhe aftësinë e tij është një koncept i panjohur, absurd, i papranueshëm logjikisht dhe përderisa nuk e kuptojmë dot këtë të panjohur nuk arrijmë dot në asnjë përfundim, sepse siç thotë rregulli: Gjykimi (konkluzioni) në lidhje me diçka është rrjedhojë e përfytyrimit (njohjes) rreth asaj gjëje.

I themi atij që e mbron këtë tezë (mendimin e Kulabijve): As ti dhe askush tjetër i logjikshëm nuk mund të pranojë një të folur të folësit pa dëshirën dhe aftësinë e tij, pra si kërkon që të pohosh me arsyetim logjik diçka që është vetë e palogjikshme. U themi: Teza juaj për të pohuar vetëm origjinën e cilësisë së të folurit, duke u nisur nga arsyetimi se nëse nuk pohojmë të folurën ngelet që të jetë memec dhe i heshtur, kjo thënie e juaja pranohet dhe është korrekte vetëm nëse kjo e folur bëhet me zë

të dëgjueshëm dhe gërma, sepse i gjalli kur i humbet këto aftësi (gërmat dhe zërin) nuk quhet më folës, sepse ose i ka aftësitë dhe mundësitë për të folur, por nuk flet vetë me dëshirë, atëherë ky është i heshturi, ose nuk e posedon aftësinë e të folurit dhe ky është memeci.

Kurse pretendimi i atyre që thonë: Fjalë në vetvete, kjo është e papranueshme logjikisht. Kjo fjalë në vetvete, e cila është e hershme dhe që ju e pohoni, çfarë është? Ju as nuk ia keni idenë.

Siç e thamë rregulli thotë: Gjykimi në lidhje me diçka është në varësi të përfytyrimit dhe diturisë rreth asaj gjëje, ndaj ai i cili nuk di se çfarë është duke pohuar, si i lejohet që ta pohojë atë?! Ndaj Ebu Seid ibnul Kulabij -që ishte shembulli i ndjekur nga esharitë në këtë çështje- nuk arrinte të shprehte diçka të llogjikshme për të sqaruar mendimin e tij por thoshte: Është një koncept i veçantë, i ndryshëm nga të heshturit dhe memecëria. Mirëpo përgjigjia ndaj tij është se heshtja dhe memecëria mund të paramendohen vetëm nëse paraprakisht ekziston cilësia e të folurit, sepse i heshtur quhet ai që frenohet nga të folurit me dëshirë, ndërsa memeci është ai që nuk flet dot ose që i ka ndodhur ndonjë sëmundje në organet e të folurit duke e penguar nga të folurit. Pra, nuk mund të njihet memeci dhe i heshturi pa u njohur paraprakisht e folura dhe anasjelltas. Bëhet e qartë se ata (kulabitë) nuk e kanë parasysh çfarë thonë dhe pse e thonë, janë të ngjashëm me pretendimin e të krishterëve në lidhje me trinitetin, bashkimin në njëshmëri, etj, pra thonë shprehje që nuk i paraftyrojnë dot as vetë ata dhe as nuk i sqarojnë dot. Të vetmit njerëz, të cilëve duhet tua pranojmë thëniet me miratim e vërtetësi edhe nëse nuk i paraftyrojmë dot ato çështje që thonë, janë profetët, ndërsa ato

çështje të cilat kërkohet që të pohohen me logjikë, patjetër duhet të jenë të qarta si koncepte për thënësin e idesë, sepse përndryshe ka folur nga padituria, siç bëjnë të krishterët që flasin me një injorancë të thellë, ndaj dhe në fjalët e tyre gjen kundërthënie dhe gjëra ta papranueshme logjikisht.

E njëjta gjë ndodh me ata që flasin me padituri rreth fjalës së Allahut, duke rënë në kundërthënie me veten e tyre dhe duke thënë gjëra të papranueshme logjikisht. Nga faktet më të shëmtuara që kanë të bëjnë me ta, është se në çështjet bazë të fesë dhe në mënyrë specifike në lidhje me përkufizimin e fjalës së Allahut, ata argumentohen me thënien e poetit të krishterë që quhet el Ekhtal, ku thotë:

Fjala është ajo që gjendet në zemër
Ndërsa gjuha është thjesht treguese e zemrës

Dikush e ka hedhur poshtë vërtetësinë e referimit të kësaj poezie atij poeti, por edhe nëse do të jetë i vërtetë referimi, duhet të jemi të bindur se realiteti i koncepteve logjike nuk përftohet nga poezitë edhe nëse do të ishin poezitë e njëmijë poetëve të nderuar, e aq më pak të bazohen në poezinë e një të krishterë të quajtur el Ekhtal.

E njëjta gjë thuhet në lidhje me përkufizimin e konceptit të fjalës. (Mbaroi me shkurtime nga Mexhmual Fetaua 6/294-297)

Autori në vazhdim (56) tha: **Kuranin e zbriti Shpirti besnik, duke ia mësuar zotëriut të të dërguarve, Muhamedit salAllahu alejhi ue selem. Kurani është fjala e Allahut që nuk shëmbëllen me asgjë nga e folura e njerëzve. Nuk besojmë që është i krijuar dhe nuk biem ndesh me xhematin e muslimanëve në këtë.**

57-Nuk e konsiderojmë kafir ndonjë nga ata që i drejtohen kibles (muslimanët) për shkak të kryerjes së ndonjë gjynahu, përveç nëse e konsideron të lejuar atë gjynah.

Shpjegimi: Ka për qëllim nëse e beson me zemër se është i lejuar. Nuk mund të kuptohet ndryshe kjo pikë, sepse çdo gjynahqar gjatë veprimit të gjynahut e bën atë si të ishte diçka e lejuar (pra përngjasohet me atë që nuk e konsideron të ndaluar atë veprim). Patjetër duhet të bëjmë dallim ndërmjet atij që e beson me zemër si të lejuar, person ky i cili është kafir me unanimitet nga dijetarët, dhe ndërmjet atij që e lë veten të bjerë në atë gjynah, por nuk beson se është e lejuar, ky është gjynahqar që meriton ndëshkimin e përshtatshëm për atë gjynah përveçse nëse Allahu e fal, por sido që të ndodhë besimi i tij do ta nxjerrë nga zjarri, gjë për të cilën nuk janë dakort havarixhët dhe mutezilitë të cilët gjynahqarin e konsiderojnë të përjetshëm në zjarr. Ky është përfundimi që ata vlerësojnë për gjynahqarin pavarësisht nga larmishmëria që kanë secili sekt në emërtimin e atij personi kafir apo munafik. Në kohët tona është shfaqur një rrymë e re tekfiriste, pasuese e këtyre të dikurshmëve në konsiderimin kafira të pjesës dominante të muslimanëve, pa bërë dallim ndërmjet prijësave dhe masave të gjera. Jam takuar me grupe të ndryshme prej tyre në Siri, Meke etj, të cilët kanë të njëjtat dilema si të havarixhëve, si psh në lidhje me tekstet fetare ku thuhet: Kush vepron kështu apo ashtu ka bërë kufr. Disa nga këto dilema i ka cekur shpjeguesi, si dhe ka treguar rrugën e ehlu sunetit që thonë se besimi është fjalë dhe vepra, shtohet dhe pakësohet. Veprimi i gjynahut konsiderohet kufr në vepra dhe jo me besim. Kufri tek ehlu suneti është shkallë- shkallë ashtu siç besimi është gradë-gradë.

Më pas shpjguesi solli një shembull të rëndësishëm, që kjo rrymë e re tekfiriste tregohet e shkujdesur nga kuptimi i tij, thotë në fq. 323 të shpjegimit të tij: Këtu ka një çështje që duhet ta kemi parasysh: Gjykimi me ligj tjetër përveç ligjit të Allahut mund të jetë kufr që e nxjerr personin nga feja, por ka raste kur mund të jetë gjynah: i madh ose i vogël, mund të jetë kufr metaforik, apo i thënë ndryshe kufr i vogël. Vendimi për këtë çështje është sipas situatës së atij që gjykon, në gjykimin që bën me ligj tjetër veç ligjit të Allahut, pra nëse ai beson se nuk e ka detyrë të gjykojë me ligjin e Allahut ose beson se mund të gjykojë edhe me atë edhe me këtë, ose e përçmon ligjin e Allahut megjithëse është i vetëdijshëm se ai është ligji i Allahut, atëherë ka rënë në kufrin e madh që e nxjerr nga feja. Kurse nëse beson se e ka detyrë të gjykojë sipas ligjit të Allahut për atë çështje, por i shmanget duke e ditur që po bën gabim dhe se e meriton ndëshkimin, ky është gjynahqar dhe mund të emërtohet kafir në mënyrë metaforike ose i thuhet kufr i vogël. Nëse përpiqet me maksimumin e kapacitetit të tij që të kuptojë dhe njohë gjykimin e Allahut në një çështje, por nuk e arrin dhe gabon, ky konsiderohet gabimtar që është i shpërblyer për ixhtihadin (përpyjekjen) e tij dhe që e ka të falur gabimin e tij.

58-Ne nuk themi se: gjynahu i vepruar nuk e dëmton besimin.

Shpjegimi: Sepse ky është mendimi i murxhiave, mendim i cili të çon në përgënjeshttrimin e ajeteve dhe haditheve kërcënuese në lidhje me gjynahet dhe gjynahqarët e këtij umeti, ku një pjesë e tyre do të hyjnë në zjarr dhe pastaj do të dalin nga aty për shkak të shefatit (ndërmjetësimit), apo për ndonjë shkak tjetër.

59-Shpresojmë për muslimanët që bëjnë vepra të mira që Allahu t'i falë dhe t'i fusë në xhenet me mëshirën e Tij, por këtë nuk e themi me garanci për individët në mënyrë specifike dhe nuk dëshmojmë se ata (individë të specifikuar) do të jenë patjetër nga banorët e xhenetit.

Shpjegimi: Shejhu Ibn Mani' ka thënë: Dije se rruga e ehlu sunetit dhe xhematit në këtë çështje është që të mos dëshmojmë prerazi për askënd nga muslimanët se ai do të përfundojë në xhenet apo në zjarr, përveç atyre që Profeti salAllahu alejhi ue selem ka dëshmuar për ta.

Ehlu Suneti shpresojnë për bamirësin dhe kanë frikë për gjynahqarin se do të ndëshkohet. Nga këtu e kupton gabimin që bëjnë shumë njerëz të cilët kur përmendin ndonjë dijetar apo mbret, etj. nga njerëzit me pozitë thonë: Ai që i janë falur mëkatet, ose banuesi i xhenetit, ose i mëshiruari, etj. Akoma më e rëndë është kur thonë: Është zhvendosur pranë më të Lartit. E gjithë kjo është të flasësh për Allahun me padituri dhe që të thuash për Allahun atë që nuk e di me argument, është gjynah i përafërt me shirkun, siç thotë i Lartësuari: **“U ka ndaluar që t'i bëni shok Allahut, gjë për të cilën nuk keni fakt, si dhe u ka ndaluar që të thoni për Allahun atë që nuk e dini”** (Araf 33) Kurse për idhujtarin dëshmojmë se ai është në zjarr, sepse Allahu ka thënë: **“Kushdo që i bën shirk Allahut, Ai ia ka ndaluar xhenetin dhe vendi i tij do të jetë zjarri, e për zullumqarët nuk do të ketë ndihmëtarë”** (Maideh 72)

Autori në vazhdim (59) tha: **Kërkojmë nga Allahu falje për gjynahqarët, kemi frikë për ta, por nuk i shtyjmë që të humbasin shpresën.**

60-Të ndjehesh i sigurtë nga dënimi i Allahut apo e kundërta: humbja e shpresës nga mëshira e Allahut, të largojnë nga mileti Islam, ndërsa rruga e vërtetë e ehlul kibleh (muslimanëve) është e mesmja ndërmjet këtyre dyjave.

61-Njeriu nuk del nga besimi veçse nëse mohon atë çfarë e futi në besim.

Shpjegimi: Shejhu me këtë kishte për qëllim kundërpërgjigjen ndaj hauarixhëve dhe mutezilive, në pretendimin e tyre se njeriu del nga besimi (feja) nëse vepron një gjynah të madh. Them (Albani): Edhe në këtë kohë ekzistojnë të ngjashmit me këto sekte, të cilët i gjykojnë si kafira muslimanët e të gjithave vendeve Islame, pa kurrfarë përjashtimi. Këta ua bëjnë detyrë pasuesve të tyre që të ndahen dhe shkëputen nga këto shoqëri Islame, njësoj siç vepruan hauarixhët e dikurshëm, Allahu i udhëzoftë, Allahu i faltë udhëheqësit e tyre ekstremistë të cilët ishin shkaktarët e këtij devijimi të rrezikshëm.

62-Imani (besimi) është pohimi me gjuhë dhe vërtetimi me zemër.

Shpjegimi: Ky është medhhebi i hanefive dhe maturidive, medhhebi që është i ndryshëm nga medhhebi i selefëve dhe shumicës dërrmuese të imamllarëve si psh.: Malikut, Shafiut, Ahmedit, Euzaiut, etj të cilët thonë se imani (besimi) përveç pohimit me gjuhë dhe vërtetimit me zemër ka edhe një element tjetër të domosdoshëm: veprimin me gjymtyrë. Ky dallim ndërmjet këtyre dy medhhebeve nuk është dallim artificial siç pretendoi Shpjeguesi, i cili e mbështet mendimin e tij në faktin se të gjithë dijetarët janë dakort se vepruesi i gjynahut të madh

nuk del nga besimi, por është nën dëshirën e Allahut, nëse dëshiron e fal ose nëse dëshiron ta dënojë e dënon. (Albani) Ky unanimitet, megjithëse është real në këtë pikë, nuk e shuan ndryshimin që ekziston ndërmjet dy medhhebeve në pikën e mëparshme, sepse nëse hanefitë nuk do të kishin mendim ndryshe nga shumica tjetër e dijetarëve, duke hedhur poshtë konsiderimin e veprave si pjesë të besimit, atëherë do të ishin dakort me pjesën dërrmuese të dijetarëve, të cilët thonë se besimi shtohet dhe pakësohet, shtim ky i cili vjen si rezultat i adhurimit ndërsa pakësimi si pasojë e gjynaheve. Ky përfundim është nxjerrë nga argumentet e shumta të Kuranit, Sunetit dhe etheret¹⁴ selefije, të cilat një pjesë të mirë të tyre i ka përmendur edhe shpjguesi në faqet 342-344. Megjithatë hanefitë këmbëngulën në mendimin e tyre që bie ndesh me këto argumente, të cilat tregojnë se besimi shtohet dhe pakësohet, duke u përpjekur t'i interpretojnë këto argumente me një sforcim të tepruar, madje them me një sforcim të gabuar dhe një interpretim të kotë. Shpjguesi në faqen 385 ka përmendur një shembull që ilustron këtë që sapo thamë. Ai tregon se Ebul Mein en-Nesefi ka hedhur poshtë vërtetësinë e hadithit: “Besimi është shtatëdhjetë e disa pjesë”, megjithëse të gjithë dijetarët ekspertë të hadithit e kanë saktësuar dhe pranuar si të vërtetë si psh Buhariu dhe Muslimi në dy sahihet e tyre, gjithashtu do e gjesh në Silsileh Sahihah nr. 1769. Ai e hodhi poshtë këtë hadith për faktin e vetëm se bie ndesh me medhhebin e tyre (hanefive). Si mund të jetë ky mospajtim thjesht dallim artificial, kur ata e konsiderojnë të mundshme dhe të lejuar që një gjynahqar i prishur të thotë: Besimi im

¹⁴ Sh.p: transmetimet nga selefët, duke nisur që nga sahabët dhe brezat pas tyre.

është si besimi i Ebu Bekrit, madje si besimi i profetëve apo i Xhibrilit dhe Mikailit. Si mund të jetë dallim artificial kur sipas medhhebit të tyre nuk i lejohet dikujt -sado i prishur të jetë- që të thotë: Unë jam besimtar inshallah, sepse sipas tyre duhet patjetër që të thotë: Unë jam besimtar i vërtetë, kur dihet shumë mirë se Allahu thotë: **“Besimtarët e vërtetë janë ata që kur u përmendet Allahu zemrat e tyre dridhen dhe kur u lexohen ajetet e Tij u shtohet besimi dhe Zotit të tyre i mbështeten. Ata janë të cilët e falin namazin dhe japin nga ajo që i kemi furnizuar. Këta janë besimtarët e vërtetë”** (Enfal 2-4) dhe ka thënë: **“Kush mund të jetë më i vërtetë në thënie se sa Allahu”** (Nisa 22). Ata (hanefitë) shkuan akoma më larg me fanatizmin e tyre duke thënë se: Kush thotë jam besimtar inshallah, ka bërë kufër. Më pas nga kjo çështje dolën në përfundimin se një hanefiju nuk i lejohet të martohet me një grua shafije. Dikush nga hanefitë u tregua më tolerant -sipas pretendimit të tij- duke e lejuar martesën e hanefiut me gruan shafije, por jo martesën e një shafiu me një grua hanefije, duke u arsyetuar me konsiderimin e shafive në këtë çështje si pozita e ehlul kitabit¹⁵. Unë e njoh personalisht një nga shujuhët e hanefive tek i cili u paraqit një nga shujuhët e shafive, për t'i kërkuar vajzën për grua, por ai refuzoi duke thënë me keqardhje: Nëse nuk do të ishte shafij do të ta jepja. Pra, a ngelet vend për të dyshuar se ndryshimi mes dy drejtimeve është real dhe jo thjesht dallim artificial?! Kush dëshiron që të zgjerohet më tepër në këtë çështje le të kthehet tek libri El Iman i shejhul Islam Ibn Tejmijes, sepse është libri më i mirë i shkruar rreth temës së imanit.

¹⁵ Sh.p: çifutët dhe të krishterët, me femrat e të cilëve na lejohet martesa.

63-Çdo gjë që është saktësuar nga sheriat i Profetit salAllahu alejhi ue selem është e vërtetë

Shpjegimi: Autori ka për qëllim që të mos bëhet dallim ndërmjet haditheve ahad ¹⁶ dhe muteuatir ¹⁷, përdërisa vërtetohet ai lajm nga Profeti salAllahu alejhi ue selem. Kjo është e vërtetë pa pikë dyshimi, sepse dallimi ndërmjet hadithit ahad dhe muteuatir në marrjen në konsideratë për argumentim, është bidat dhe filozofi e huaj për Islamin, që bie ndesh me rrugën e selefëve dhe imamëve muxhtehida. Këtë çështje e kam shtjelluar më së miri në broshurën time me titull: Domosdoshmëria e marrjes në konsideratë të haditheve ahad në pohimin e akides dhe kundërpërgjigjia ndaj dilemave të kundërshtarëve, broshurë kjo e botuar dhe e mirënjohur. Them: Kjo është që kishte të bënte me thënien e autorit se besimi është pohim me gjuhë dhe vërtetim me zemër, besoj se u bë e njohur dhe për ty (lexues) se njerëzit kanë dallime ndërmjet tyre që në thelbin e besimit në zemrat e tyre dhe se besimi i një njeriu të devotshëm nuk është si besimi i një gjynahqari të prishur.

64-Besimi është si një i vetëm dhe besimtarët janë të gjithë në një nivel përse i përket originës së besimit, dallimi ndërmjet tyre qëndron në frikën, devotshmërinë dhe kundërshtimin e tekave vetjake¹⁸.

¹⁶ Sh.p: Hadithi ahad është ai hadith që nuk i përmbush kushtet e të qënurit muteuatir.

¹⁷ Sh.p: Muteuatir konsiderohet ai hadith i besueshëm i cili ka një numër të shumtë të rrugëve të transmetimit, deri në atë pikë saqë bëhet e pamundur logjikisht të pranohet që të gjithë ata transmetues të kenë rënë dakort mes tyre për ta shpikur atë transmetim.

¹⁸ Sh.p: Shejh Albani pak më parë e kundërshtoi këtë pikë dhe e hodhi poshtë

65-Të gjithë besimtarët janë evlija të Rrahmanit.

Shpjegimi: Evlijatë janë të cilësuar në fjalën e Allahut: “**Vërtetë evlijatë e Allahut nuk do të përjetojnë frikë dhe as pikëllim. Ata janë që besuan dhe ishin të devotshëm**” (Junus 62-63). Nderimi dhe pozita e njeriut nuk arrihet duke pretenduar keramete dhe ndodhi të pazakonta siç mendojnë shumë njerëz, madje përkundrazi këto pretendime poshtëruese janë ato që ia prishin bukurinë Islamit.

Autori në vazhdim (65) thotë: **Muslimani më i nderuar tek Allahu është ai që ka më shumë devotshmëri ndaj Allahut dhe që e pason Kuranin më mirë se të tjerët.**

Shpjegimi: Në këtë thënie në mënyrë indirekte ka kundërpërgjigje ndaj fanatikëve medhhebitë, të cilët i japin përparësi pasimit të medhhebit më shumë se Kuranit dhe Sunetit. Kjo kuptohet nga fakti se nuk ka lidhje të domosdoshme ndërmjet pasimit të medhhebeve dhe pasimit të Kuranit, sepse siç dihet medhhebet janë të ndryshme dhe të kundërta, ndërsa Kurani nuk përmban kundërshti dhe përplasje, siç thotë i Lartësuar i ajetin Kuranor: “**E nëse do të ishte ky Kuran nga dikush tjetër përveç Allahut do të gjenin në të kundërthënie të shumta**” (Nisa 82). Pra, muslimani sa më shumë që e pason Kuranin aq më i nderuar është tek Allahu, ndërsa sa më shumë zhytet në taklid (pasim të verbër) aq më larg Allahut është. Këtë e ka cekur autori ku thotë: Nuk pason verbërisht përveçse ndonjë budalla ose sektar fanatik injorant. Për më tepër shih në librin tim: Forma e namazit fq 23.

66-Imani është të besosh Allahun, engjëjt e Tij, librat e Tij, profetët e Tij, ditën e fundit dhe në kader, i mirë qoftë ai apo i keq, i ëmbël apo i hidhur.

Shpjegimi: Dije se kjo nuk bie ndesh me thënien e Profetit salAllahu alejhi ue selem në lutjen hapëse: **“Të gjitha të mirat janë në duart e Tua ndërsa e keqja nuk të përket Ty”** (Transmeton Muslimi), sepse kuptimi i këtij hadithi është: Ti nuk krijon diçka që të jetë totalisht e keqe, përkundrazi çdo gjë që Ti krijon, në të ka urtësi e cila është ana e mirë e asaj gjëje. Megjithëse për dikë nga njerëzit ajo gjë mund të duket e keqe, por ajo e keqe është e pjesëshme dhe relative. Ndërsa që diçka të jetë totalisht e keqe, pa kurrfarë të mire në të, kjo nuk ndodh nga Allahu. Në këtë përfundim ka arritur Shpjeguesi në shpjegimin e tij. Kush dëshiron të zgjerohet më tepër le t'i referohet librit Shifaul Alil të Ibnul Kajimit. Nga këtu besoj bëhet mjaft e qartë shpifja që më është dedikuar mua, sikur paskam thënë se e keqja krijohet nga dikush tjetër veç Allahut, më vjen keq që diçka e tillë është shpifur në revistën El hadarah (Civilizimi) në faqen 50 të nr. 5 të vitit 1418h.

67-Ne i besojmë të gjitha këto dhe nuk bëjmë dallim në asnjë nga profetët, por i vërtetojmë ata të gjithë në çdo gjë që sollën.

68-Vepruesit e gjynaheve të mëdhaja (nga umeti i Muhamedit¹⁹) nëse vdesin pa u penduar, por duke qenë

¹⁹ Shprehja në kllapa nuk gjendet në të tre dorëshkrimet e këtij libri dhe as në njërin nga kopjet e botuara. Mos ekzistenca e kësaj shprehjeje është më korrekte, sepse kjo shtesë nënkupton se gjynahqarët e mëdhenj nga umetet e tjera kanë gjykim të ndryshëm nga gjynahqarët e këtij umeti. Ky përfundim nuk është i saktë sepse Profeti salallahu alejhi ue selem ka thënë:

muuehidin (njëhsues) dhe e takojnë Allahun (dalin para Tij) si njohës të Tij (besimtarë²⁰), nuk do të përjetësohen në zjarr, por do të jenë nën mëshirën e Allahut dhe vendimin e Tij, nëse dëshiron i fal ata me mirësinë e Tij, siç thotë në Librin famëlartë: “Allahu i fal kujt të dojë, çdo gjë tjetër përveç shirkut” (Nisa 48)

Shpjegimi: Ka për qëllim shirkun, i cili njëkohësisht është dhe kufr, sepse nga ana fetare nuk ka dallim ndërmjet tyre, çdo shirk është kufr dhe çdo kufr është shirk. Kjo gjë vërtetohet nga debati ndërmjet besimtarit dhe kafirit, pronarit të dy kopshteve, që përmenden në suren Kehf. Tregohu i vëmendshëm në lidhje me këtë, në mënyrë që t'i kesh të qarta shumë dilema që shfaqen, falënderimi i takon Allahut që me mirësinë e Tij arrihen të mirat.

Autori në vazhdim (68) tha: **Nëse dëshiron i dënon sipas drejtësisë së Tij, por më pas i nxjerr nga zjarri me**

“Do të dalë nga zjarri çdokush që në zemrën e tij ka pasur besim sa një kokërr elbi” duke mos bërë dallim ndërmjet këtij umeti dhe të tjerëve, përkundrazi e lidhi përfundimin vetëm me kriterin e besimit, ndaj kuptoje këtë. Dijetarët kanë mendime të ndryshme në lidhje me përkufizimin e gjynahut të madh por përkufizimi më i saktë është: Çdo gjynah për të cilin është përcaktuar dispozitë ndëshkuese në këtë dynja ose kërcënim me zjarr ose me zemërim nga Allahu ose mallkim. Për më tepër referohu në Shpjegim dhe në Mexhmual fetaua të Ibn Tejmijes 11/650.

²⁰ Kjo fjalë është marrë nga tre dorëshkrimet e librit. Kjo shtesë që nuk gjendet në kopjet e botuara është e rëndësishme. Në kopjen e shpjeguesit nuk gjendet kjo shtesë, por vetëm thënia: njohës të Allahut dhe do të ishte më parësore që në vend të saj të thoshte besimtarë, sepse nëse dikush e njeh Allahun por nuk i beson Atij, ai është kafir. Ai që mjaftohet vetëm me njohjen e Allahut në përkufizimin e besimit është Xhehm bin Safuani dhe pasuesit e tij, ky mendim i tyre është i refuzuar dhe i pa vlerë.

mëshirën e Tij dhe për shkak të ndërmjetësimit të besimtarëve ndërmjetësues, më pas i dërgon në xhenet.

Kjo sepse Allahu përkujdeset për ata që e njohën Atë siç i takon dhe nuk i trajton të barabartë njësoj si mohuesit e Tij, të cilët iu shmangën udhëzimit të Tij dhe nuk e merituan mbrojtjen dhe përkujdesjen e Tij.

O Allah! O ueliju²¹ i Islamit dhe muslimanëve! Na përforco në Islam derisa të të takojmë me të.

Shpjegimi: Kjo dua është transmetuar si thënie e Profetit salAllahu alejhi ue selem në Silsileh Sahihah nr. 1823.

69-Ne besojmë se lejohet të falemi pas çdokujt që i drejtohet kibles, i devotshëm qoftë apo gjynahqar dhe se lejohet t’ia falim namazin e xhenazesë kur ai vdes.

Shpjegimi: Argumenti për këtë është praktika e sahabëve, që e gjen të shtjelluar në Shpjegim dhe padyshim që tradita e tyre mjafton si argument. Nga argumentet e tjera të kësaj çështjeje janë hadithet e Profetit salAllahu alejhi ue selem, si psh. në lidhje me imamët e namazeve ku thotë: **“Ata u prijnë juve në namaz, nëse falen mirë (siç duhet), ata shpërblehen dhe ju shpërbleheni. Nëse ata gabojnë (nuk falen korrekt), ju shpërbleheni ndërsa ata merren në përgjegjësi”**. Transmeton Ahmedi, Buhariu dhe Ebu Jala. Kurse në lidhje me faljen e xhenazes së çdo muslimani ka argumente të tjera që i gjen në librin: Rregullat e xhenazes fq 79. Ndërsa hadithi që përcillet: **“Faluni pas çdokujt, i devotshëm apo gjynahqar”** është i dobët, siç e kam cekur në verifikimin e Shpjegimit dhe e kam

²¹ Mbrojtës, Përkrahës, Përkujdesës.

shtjelluar në Daifu Suneni Ebi Daud nr.97 dhe në el Irua nr. 527. Nuk ka argument që tregon për pavlefshmërinë e namazit pas imamit fasik (gjynahqar). Hadithi që përcillet: “Caktoni si imamët tuaj më të zgjedhurit tuaj”, është shumë i dobët siç e kam verifikuar në Silsileh Daifeh nr. 1822. Edhe nëse do të ishte hadith i vërtetë do shërbente si argument vetëm për të treguar që si imamë duhet të zgjidhen njerëzit më të mirë, gjë kjo totalisht e ndryshme nga pavlefshmëria e namazit pas gjynahqarit, sidomos në ato raste kur ky lloj imami është i caktuar nga sundimtari. Nëse do të ishte i saktë hadithi që përcillet: “Të mos i prijë (në namaz) fasiku besimtarit” do të ishte dukshëm i qartë që imamllëku i tij është i pavlefshëm, por edhe ky hadith nuk është i saktë, siç e kam sqaruar në el Irua nr. 591.

70-Nuk themi për dikë nga muslimanët në mënyrë specifike se është në xhenet (me siguri të plotë).

Shpjegimi: Përveç dhjetë të përgëzuarve me xhenet, apo Abdullah bin Selamit etj, për të cilët dëshmojmë se janë në xhenet, sepse Profeti salAllahu alejhi ue selem ka dëshmuar për ta. Këtë përfundim e shpreh qartë autori në pikën 95.

Nga dalaleti i disa shkrimtarëve të sotshëm dhe injoranca e tyre është cënimi ofendues që i bëjnë figurës së Abdullah bin Selamit për shkak se më parë ka qenë çifut, megjithëse Profeti salAllahu alejhi ue selem ka dëshmuar për të se do të jetë në xhenet, siç transmetohet në Sahihul Buhari. Nuk e kuptoj çfarë dallimi ka ndërmjet një personi që më parë ishte çifut dhe pranoi Islamin dhe një personi që më parë ishte idhujtar statujash dhe më pas pranoi Islamin ?! Nuk ka arsye tjetër përveç fanatizmit nacionalist injorant. Në të vërtetë ka dallim

ndërmjet tyre (por në aspekt pozitiv), siç transmetohet në dy Sahihet se Profeti salAllahu alejhi ue selem ka thënë: **“Tre kategori njerëzish do marrin shpërblimet e tyre dy herë....ndër to përmendi: një njeri nga ithtarët e librave të mëparshëm i cili i besoi profetit të tij dhe më pas e arriti Profetin (Muhamedin), i besoi atij, e pasoi dhe e vërtetoi atë”**. Ky lloj njeriu shpërblehet dy herë, ndryshe nga ai që ka qenë idhujtar statujash e më pas bëhet musliman, i cili shpërblehet një herë (vetëm për jetën pas islamit të tij).

Autori në vazhdim (70) tha: Nuk themi për dikë nga muslimanët se është nga banorët e zjarrit. Nuk dëshmojmë për ta në mënyrë specifike me kufr, apo shirk, apo nifak përderisa ata nuk shfaqin diçka të tillë, ndërsa brendësinë e tyre të fshehtë ia lëmë Allahut.

71-Nuk e konsiderojmë të lejuar ngritjen e shpatës për ekzekutim ndaj askujt nga umeti i Muhamedit salAllahu alejhi ue selem përveç atij që e ka hak diçka të tillë²².

72-Nuk e konsiderojmë të lejuar rebelimin apo kryengritjen ndaj prijësave dhe sundimtarëve edhe nëse ata bëjnë padrejtësi.

Shpjegimi: Shpjeguesi ka përmendur hadithe të shumta në lidhje me këtë, të cilat do i gesh të verifikuara në librin e tij, pastaj tha: Përsa i përket bindjes ndaj prijësave edhe nëse bëjnë padrejtësi, kjo për arsyen e thjeshtë: sepse rebelimi dhe kryengritja ndaj tyre shkakton dëme dhe ç'rregullime shumë

²² Sh.p:Gjithmonë bëhet fjalë nëse dispozitat ndëshkuese disiplinuese zbatohen nga organi ekzekutiv legjitim i ngritur për këtë qëllim nga shteti islam dhe kurrsesi nuk është e drejtë e individëve që të praktikojnë vetë-gjyqësinë dhe ekzekutimin sipas tekave individuale.

herë më të mëdhaja se sa dëmet e shkaktuara nga padrejtësitë e tyre, madje durimi ndaj padrejtësive të tyre është shkak për faljen e gjynaheve. Allahu i bëri sundues mbi ne këtë kategori njerëzish për shkak të veprave tona jo të mira, ndaj dhe shpërblimi është sipas llojit të punës. Duhet të shtojmë kërkimin e faljes, **pendimin dhe përmirësimin e veprave. Allahu i Lartësuar ka thënë: “Çdo fatkeqësi që u godet është pasojë e veprave tuaja por megjithatë Allahu fal shumë(nga ato që bëni)”** (Shura 30) dhe thotë: **“Kështu Ne i bëjmë disa zullumqarë sundues mbi zullumqarët e tjerë për shkak të veprave që bënin”** (Enam 129). Pra, nëse një popull duan që të largojnë padrejtësitë që u bëhen nga prijësat sundimtarë, atëherë le të heqin dorë nga padrejtësitë që ata bëjnë vetë. Them (Albani): Kjo është mënyra që duhet ndjekur për të shpëtuar nga padrejtësitë e sundimtarëve të cilët janë “nga raca jonë dhe që flasin gjuhën tonë”²³, duke u penduar muslimanët tek Zoti i tyre, të korrigjojnë besimin e tyre, të edukojnë vetet dhe familjet e tyre sipas Islamit të saktë, duke përmbushur kështu fjalën e Allahut: **“Allahu nuk e ndryshon gjendjen e një populli derisa ata nuk ndryshojnë vetvetet e tyre”** (Rrad 11). Këtë parim e ka cekur edhe një nga thirrësit bashkëkohorë ku thotë: Ngrijeni shtetin Islam në zemrat tuaja, dhe do ua ngrejë Zoti juaj atë në tokën tuaj.

Nuk është rruga e zgjidhjes -siç iluzionojnë disa- nëpërmjet revolucioneve të armatosura ose puçeve ushtarake. Këto metoda përveçse janë bidate bashkëkohore, bien ndesh me argumentet fetare, ku ndër të tjera jemi të urdhëruar të

²³ Sh.p:Ky cilësim është pjesë e njërit prej haditheve ku Profeti salallahu alejhi ue selem flet për fitnet dhe prijësit zullumqarë dhe qëndrimin e muslimanëve kundrejt tyre

ndryshojmë në vetet tona para se të kërkojmë të ndryshojmë të tjerët, prandaj duhet patjetër të pastrohet dhe përmirësohet themeli që të mund të ngrihet mbi të ndërtesa e shëndoshë: **“Allahu do e ndihmojë patjetër atë që e ndihmon fenë e Tij. Vërtetë Allahu është më i Fuqishmi më Krenari”** (Haxh 40).

Autori në vazhdim (72) tha: **Nuk lutemi kundra udhëheqësve (muslimanë), nuk heqim dorë nga bindja ndaj tyre, madje e konsiderojmë detyrë bindjen ndaj tyre, si pjesë e bindjes ndaj Allahut, për sa kohë që ata nuk urdhërojnë për mëkat. Lutemi për ta të kenë shëndet dhe devotshmëri.**

Shpjegimi: Është e qartë se kjo ka të bëjë me prijësit muslimanë duke u bazuar në fjalën e Allahut: **“Bindjuni Allahut, bindjuni të Dërguarit dhe prijësave ndërmjet jush”** (Nisa 59). Ndërsa kolonizatorët kafira nuk gëzojnë bindjen tonë, përkundrazi është detyrë mobilizimi total, moralisht dhe materialisht për shporrjen e tyre dhe pastrimin e tokave Islame nga papastërtia e tyre. Kurse keqinterpretimi i ajetit: “përgjegjësve nga ju” me: përgjegjësve ndaj jush, është bidat kadijanist dhe intrigë angleze me qëllim humbjen e muslimanëve dhe nxitjen e tyre për t’iu bindur kafirave kolonizatorë. E lusim Allahun t’i pastrojë të gjitha vendet muslimane prej tyre.

73-Pasojmë Sunetin dhe xhematin

Shpjegimi: Suneti është rruga e Profetit salAllahu alejhi ue selem. Xhemati është xhemati i muslimanëve duke filluar që nga sahabët, tabiinët dhe pasuesit e drejtë pas tyre deri në Ditën e

Gjykimit. Pasimi i tyre është udhëzim ndërsa kundërshtimi i tyre është humbje.

Autori në vazhdim (73) thotë: I shmangemi veçimit (shkëputjes nga xhemati), kundërshtimit dhe përçarjes.

Shpjegimi: Ka për qëllim veçimin (shkëputjen) nga pasimi i Sunetit, kundërshtimin e xhematit të cilët -siç e mësove- janë selefët. Nuk konsiderohet veçim aspak nëse muslimani zgjedh një nga mendimet e ndryshme të dijetarëve duke u bazuar në atë argument që ai e vlerëson si të vlefshëm edhe nëse xhumhuri (shumica e dijetarëve) kanë mendim tjetër. Ndryshe nga ata që mendojnë se në çdo çështje që nuk ka argument (të qartë dhe të prerë) mendimi më i goditur është ai i xhumhurit, ky është një përfundim që nuk mbështetet në Kuran dhe Sunet. Po, nëse bien dakort për diçka dhe nuk njihet mendim ndryshe (në atë kohë kur bihet dakort) është detyrë që të pasohet ky unanimitet duke u bazuar në fjalën e Allahut: **“Kush e kundërshton të dërguarin pasi i është sqaruar udhëzimi dhe pason rrugë tjetër nga ajo e besimtarëve, e lëmë në atë që ka zgjedhur dhe e fusim në zjarr. Sa përfundim i keq është ai”** (Nisa 115). Ndërsa kur debati ekziston, obligimi ynë është që t’i referohemi Kuranit dhe Sunetit, kujtudo që i qartësohet e vërteta le ta pasojë atë, ndërsa atij që nuk i është qartësuar le të ndjekë atë mendim në të cilin i qetësohet zemra se është e vërteta, pa marrë parasysh nëse përputhet me mendimin e shumicës apo jo. Unë nuk besoj se dikush mund t’ia arrijë të jetë xhumhurist (ndjekës i xhumhurit) në çdo çështje të paqartë për të, përkundrazi nganjëherë është me xhumhurin dhe nganjëherë me pakicën, sipas rehatisë së zemrës së tij që po ndjek mendimin më afër të vërtetës.

Të vërtetën ka thënë Profeti salAllahu alejhi ue selem në fjalën e tij : **“Pyet zemrën tënde (ku rehatohet) megjithëse njerëzit të japin fetva pa reshtur”.**

74-I duam ata që i përmbahen drejtësisë, i përmbushin amanetet, si dhe i urrejmë zullumqarët dhe mashtruesit.

75-Themi: Allahu e di më së miri, në ato çështje që nuk i kemi të qarta dhe nuk i dimë

76-E besojmë të ligjshëm mes-hin mbi khuf (veshje lëkure për këmbën sipas formës së çorapeve), në udhëtim dhe në gjendje qëndrimi, siç është transmetuar në ethere.

Shpjegimi: Autori e përmendi këtë çështje si vazhdimësi të traditës së dijetarëve që e përmendin në librat e Sunetit. Ai tha: Mes-hi mbi khuf dhe nuk ceku çorapet apo nallanet për dy arsye:

a) Mes-hi mbi khuf është transmetuar në mënyrë muteuatir nga Profeti salAllahu alejhi ue selem.

b) Sepse rafiditë e mohojnë këtë Sunet dhe argumentimi ndaj tyre është më i fortë duke përdorur hadithet muteuatir. Mirëpo mos përmendja e çorapeve apo nallaneve nga autori nuk do të thotë mohim i mes-hit mbi to. Këtë çështje e gjen të shtjelluar hollësisht në librin: Mes-hi mbi çorape të shejh el Kasimij, libër të cilit i kam bërë një shtojcë ku kam trajtuar dhe analizuar shumë nga çështjet e mes-hit.

77-Haxhi dhe xhihadi janë të vazhdueshëm deri në Kijamet nën udhëheqjen e prijësave muslimanë, të devotshëm qofshin apo gjynahqarë.

Shpjegimi: Dije se xhihadi është dy llojesh: Obligim individual mbi çdo musliman, si psh. zmbropsja e agresionit armik ndaj vendeve muslimane, siç ndodh tani me çifutët që kanë pushtuar

Palestinën, të gjithë muslimanët janë gjynahqarë derisa t'i nxjerrin ata prej aty. Lloji i dytë: Obligim kolektiv, që nëse realizohet nga një pjesë, bie obligimi ndaj të tjerëve. Ky është xhihadi që shërben si mjet për mbrojtjen e thirrjes Islame gjatë përhapjes së saj nëpër vende të ndryshme, në mënyrë që të sundojë aty gjykimi i Islamit. Nëse ata dorëzohen para kësaj thirrjeje, ky është synimi, ndërsa kush përpiqet të pengojë këtë thirrje luftohet, në mënyrë që fjala e Allahut të jetë më e larta. Të dy këto lloj xhihadesh do të ekzistojnë (parimisht) deri në Ditën e Gjykimit. Është për të ardhur keq nga fakti se sot disa autorë librash e mohojnë këtë lloj xhihadi, madje e konsiderojnë nga tiparet e mira të Islamit mos ekzistencën e këtij xhihadi. Kjo ka ardhur si një nga pasojat e dobësisë dhe pafuqisë së muslimanëve për të përmbushur obligimin individual të xhihadit. Të vërtetën ka thënë Profeti salAllahu alejhi ue selem në fjalën e tij: **“Kur të bëni shitblerje me el ineh (lloj kamate), të jepeni pas lopëve (blegtorisë) dhe të jepeni të kënaqur pas bujqësisë, duke e lënë xhihadin, Allahu do lëshojë poshtërim mbi ju, poshtërim që nuk u hiqet derisa të ktheheni në fenë tuaj (siç duhet)”** Silsileh Sahihah nr. 11.

Autori në vazhdim (77) tha: Asgjë nuk i zhvlerëson dhe nuk i bën të kota ato (haxhin dhe xhihadin).

78-Besojmë në ekzistencën e shkruesve fisnikë (engjëjt që shënojnë veprat e njerëzve, njëri nga e djathta dhe tjetri nga e majta) dhe që Allahu i ka bërë mbikqyrësit tanë.

79-Besojmë në ekzistencën e engjëllit të vdekjes i cili është i ngarkuar me marrjen e shpirtave.

Shpjegimi: Ky është emri i tij i cilësuar në Kuran (engjëlli i vdekjes), ndërsa emërtimi i tij me Azrail siç është e përhapur tek njerëzit, është diçka e pabazë në fenë tonë, emërtim ky i marrë nga israilijatet.

80-Besojmë në dënimin e varrit për atë që e meriton.

Shpjegimi: Ka për qëllim ata që e meritojnë nga kafirat apo gjynahqarët e muslimanëve. Dënimi i llojit të parë (jobesimtarëve) është treguar me argument të prerë dhe të qartë në Kuran, po ashtu lloji i dytë është i vërtetuar në hadithe të shumta që arrijnë gradën e muteuatirit, siç e ka përmendur shpjguesi dhe dijetarë të tjerë. Është detyrë të besohet në të, por nuk lejohet të flasim rreth mënyrës se si ndodh ky dënim sepse është diçka e paarritshme për logjikën. Sheriati nuk ka ardhur me dispozita që logjika i konsideron të pamundura, por ka dispozita që kapaciteti logjik njerëzor nuk i percepton dot, ndaj është detyrë t'i pranojmë ato. Disa nga hadithet që vërtetojnë dënimin e varrit do i gjejmë në Shpjegim dhe në librin es-Suneh të Ibn Ebi Asimit nr. 863-877 me verifikimin dhe reçensimin tim.

Autori në vazhdim (80) tha: **Besojmë në pyetjet e varrit që bëhen nga (dy engjëjt) Munkeri dhe Nekiri, në lidhje me Zotin, Profetin dhe fenë, siç është vërtetuar në lajmet e transmetuara nga Profeti salAllahu alejhi ue selem dhe nga sahabët.**

Shpjegimi: Këto hadithe janë muteuatir siç e thamë më parë, përveç emërimit të dy engjëjve Munker dhe Nekir që janë vërtetuar në një hadith hasen që e gjen në Sahihah nr. 1391.

81-Varri do të jetë kopësht nga kopshtet e xhenetit ose gropë nga gropat e zjarrit.

Shpjegimi: Kjo është një pjesë e hadithit që transmetohet tek Tirmidhiu nga Ebu Seidi me zinxhir të dobët.

82-Besojmë në ringjalljen, në shpërblimin e Ditës së Gjykimit për veprat që kanë bërë në dunja, paraqitjen para Allahut, dhënien e llogarisë, leximin e librit, shpërblimin, ndëshkimin, siratin (urë-kalimin) mbi xhehenem dhe peshoren

83-Xheneti dhe zjarri janë të krijuara, nuk zhduken kurrë dhe nuk njohin mbarim.

Shpjegimi: Dije se zjarri në Ahiret është dy llojesh: Një lloj zjarri që shuhet dhe një lloj zjarri që ngelet përgjithmonë pa u shuar. Lloji i parë: Është zjarri i gjynahqarëve nga muslimanët. Lloji i dytë: Zjarri në të cilin do të dënohen kafirat dhe idhujtarët. Kjo është përmbledhja e analizës që Ibn Kajjimi ka bërë në librin el Uabilu es-Sajib, ky përfundim është e vërteta e padiskutueshme dhe që sipas të cilit përputhen të gjitha argumentet. Mos u mashtro pas asaj që ka përmendur shpjeguesi në lidhje me këtë pikë, apo Ibnul Kajjimi në librat e tij të tjerë si Shifaul alil dhe Hadil eruah, që ndoshta bie ndesh me përmbledhjen e idesë që të parashtrova, sepse ata të dy nuk i janë përmbajtur atij mendimi. Nuk ekziston asnjë argument i saktë dhe i qartë që tregon se zjarri me të cilin dënohen kafirat do të shuhet. Allahu në lidhje me banorët e xhenetit ka thënë: **“Ata nuk do të kenë lodhje e vështirësi dhe as nuk do të nxirren nga aty”** (Hixhr 48) dhe të njëjtin afatizim tha për kafirat: **“Ata nuk do të dalin kurrë nga zjarri”** (Bekareh 167). Kurse ajo çfarë transmetohet nga Umeri radijAllahu anhu dhe të tjerë në lidhje me këtë, janë të pavërteta siç e kam sqaruar në shënimet e mia ndaj Shpjegimit dhe në Daifeh në vëll 2/606-607, që do të botohet së shpejti inshAllah.

Autori në vazhdim (83) tha: Besojmë se Allahu e ka krijuar xhenetin dhe zjarrin para krijimit të njerëzve. Ai ka përcaktuar banorët e secilit, kë dëshiron e dërgon në xhenet me mirësinë e Tij dhe kë dëshiron e dërgon në zjarr me drejtësinë e Tij. Secila palë vepron në përputhje me atë që është caktuar dhe ecën drejt asaj për të cilën është krijuar.

Shpjegimi: Ka për qëllim thënien e Profetit salAllahu alejhi ue selem : “Allahu e ka kryer përcaktimin e pesë gjërave për secilin nga robërit e Tij: exhelin (jetëgjatësinë), furnizimin, veprat që do të bëjë, vendin ku do të vdesë dhe do të jetë fatlum apo i mjerë(në Ahiret)”, i cili është hadith i saktë, i transmetuar në librin el Mishkat nr. 113, në es-Suneh 303-309, etj nga hadithet e shumta dhe të ngjashme me këtë kuptim.

84-E mira dhe e keqja janë të përcaktuara për robërit

85-Mundësia e njeriut, me të cilën është i lidhur obligimi i kryerjes së veprës, është ajo mundësi që njeriu ka në kohën e kryerjes së veprimit, kjo është pjesë e suksesit nga Allahu dhe që nuk i përket robit. Ndërsa mundësia që ka të bëjë me shëndetin, aftësinë, mjetet realizuese, etj. është mundësia që njeriu ka para kryerjes së veprimit. Me këtë lloj mundësie janë të lidhura dispozitat fetare, siç thotë Allahu: “Allahu nuk e ngarkon askënd përtej mundësive të tij” (Bekareh 286)

Shpjegimi: Lloji i parë i mundësisë pohohet nga esharitë, ndërsa lloji i dytë pohohet nga mutezilitë, ndërsa e vërteta është pohimi i të dyjave sipas asaj renditjeje që përmendi autori. Shejhul Islam Ibn Tejmijeh e ka sqaruar mjaftueshëm

këtë çështje. Më poshtë do e sjellim të plotë një nga thëniet e tij në lidhje me këtë për vetë rëndësinë që ka. Në Mexhmual Fetaua 8/371-376 thotë: Njerëzit janë shprehur me mendime të ndryshme në lidhje me mundësinë e robit: A është në kohën që e kryen veprimin apo para tij? Ata u ndanë në dy mendime të kundërta. Një palë thotë: Mundësia që merret në konsideratë ka të bëjë vetëm me mundësinë kur kryhet veprimi. Ky mendim është i atyre skollistikëve që e pohojnë kaderin si psh. esharitë, etj. Ndërsa një palë tjetër e konsiderojnë mundësinë para kryerjes së veprimit, mendim ky që mbizotëron tek mohuesit e kaderit si mutezilitë dhe shiat. Pala e parë thonë se mundësia për diçka është e kufizuar vetëm me atë veprim sepse është shoqëruese e pandashme nga veprimi. Ndërsa pala tjetër mendojnë se mundësia për një veprim është e vlefshme vetëm për dy të kundërtat dhe nuk është shoqëruese e veprimit kurrsesi. Kaderitë (pala e dytë, mohuesit e kaderit) janë të devijuar më tepër se sa pala e parë, sepse mohojnë alternativën që veprimi të shoqërohet me mundësi dhe aftësi nga robi. Kjo sepse ata thonë se faktori ndikues duhet t'i ketë paraprirë ndikimit që lë dhe kurrsesi nuk bashkëshoqërohet me të. Të njëjtin gjykim ata kanë për aftësinë, mundësinë, dëshirën dhe urdhërin. Mirëpo e vërteta që është marrë nga Kurani dhe Suneti tregon se mundësia është paraprirëse e veprimit, por dhe bashkëshoqëruese e tij. Veprimi shoqërohet nga një lloj mundësie e veçantë vetëm për të. Pra, mundësia qenka dy llojesh: Paraprirëse e veprimit dhe e vlefshme për dy të kundërta, si dhe mundësi shoqëruese që ekziston veçse në momentin e kryerjes së veprimit. Lloji i parë është që e bën veprimin të lejuar dhe korrekt, ndërsa lloji i dytë është realizuese e veprimit dhe vërtetuese e tij.

Allahu ka thënë në lidhje me llojin e parë: **“Njerëzit e kanë detyrë për Allahun vizitën e Qabes, kush të ketë mundësi për këtë”** (Ali Imran 97). Nëse kjo lloj mundësie do të ekzistonte vetëm në momentin e realizimit të veprimit, atëherë haxhi do të ishte obligim vetëm për ata që e kryejnë haxhin (pra pasi e fillojnë dhe e mbarojnë si veprim) duke bërë që të mos ishte askush gjynahqar për mos kryerjen e haxhit, madje nuk do të ishte obligim ndaj askujt para hyrjes në ihram apo para përfundimit total të tij. Allahu ka thënë : **“Kijeni frikë Allahun sa të kenë mundësi”** (Tegabun 16), pra urdhëroi të jemi të devotshëm aq sa kemi mundësi, mirëpo nëse qëllimi do të ishte mundësia shoqëruese e veprimit, atëherë askush nuk do ta kishte obligim devotshmërinë veçse atëherë kur bën një vepër devotshmërie, sepse në këtë rast ekzistoi mundësia shoqëruese. Allahu ka thënë: **“Allahu nuk ngarkon askënd përtej mundësive”** (Bekareh 286), mundësia e përmendur në ajet është ajo çfarë njeriu është i aftë të bëjë dhe i ka fuqitë. Nëse do të kishte për qëllim vetëm mundësinë bashkëshoqëruese të veprimit, atëherë nuk do të obligohej veçse me atë veprim që e kryen dhe jo me obligimet që i lë pa vepruar. Shembujt për këtë janë të shumtë.

Çdo urdhër në Kuran dhe Sunet që është kushtëzuar me mundësinë, nuk ka për qëllim mundësinë bashkëshoqëruese të veprimit, sepse përndryshe obligimet do të ishin detyrë vetëm për ata që i kryejnë, ndërsa për të tjerët jo, duke mos u ngarkuar me gjynah ai që i lë obligimet pa vepruar. Ndërsa mundësia bashkëshoqëruese e veprimit ka si shembull fjalën e Allahut: **“Ata (kafirët) nuk mund të dëgjonin dhe as nuk shikonin”** (Hud 20). Këtu bëhet fjalë për mundësinë shoqëruese, sepse lloji i parë është kusht për ngarkimin me

përgjegjësi, është mundësia fetare e njeriut me të cilën lidhet urdhërimi dhe ndalimi, shpërblimi dhe ndëshkimi. Kjo lloj mundësie trajtohet nga fukahatë dhe atë kanë për qëllim njerëzit në përgjithësi në traditat e tyre. Ndërsa lloji i dytë është ajo që ka të bëjë me kadanë dhe kaderin, nëpërmjet kësaj mundësie realizohet ekzistenca e veprimit. Lloji i parë ka të bëjë me fjalët fetare urdhëruese, ndërsa lloji i dytë ka të bëjë me fjalët universale krijuese, siç thotë Allahu: **“(Merjemja) i besoi fjalëve të Zotit të saj dhe librave të Tij”** (Tahrim 12).

Njerëzit janë ndarë në mendime të ndryshme në lidhje me fuqinë e robit për të vepruar ndryshe nga ajo që Allahu di apo dëshiron për të. E vërteta qëndron se robi mund të jetë i aftë sipas llojit të parë të mundësisë, asaj fetare që i paraprin veprimit.

Allahu është i Plotfuqishëm të veprojë ndryshe nga ajo që dihet dhe dëshirohet, sepse në të kundërt do të ishte i Plotfuqishëm vetëm për atë që vepron. Ndërsa në aspektin e mundësisë shoqëruese të veprimit, robi nuk ka fuqi të veprojë ndryshe nga ajo që Allahu di dhe dëshiron, sepse nuk mund të ndodhë veçse ajo që Allahu ka ditur dhe ka dëshiruar të ndodhë, çfarë të dëshirojë Allahu ndodh dhe nuk mund të ekzistojë çfarë Ai nuk e dëshiron. Allahu tregon thënien e hauarijinëve drejtuar Isait: **“A mundet Zoti yt të na zbresë një sofër nga qielli”** (Maideh 112) pyetën rreth kësaj mundësie. Po ashtu në lidhje me Junusin : **“Mendoj se nuk do të kemi mundësi për të”** (Enbija 87), në një nga komentet e këtij ajeti është komentuar me mundësinë, siç i thuhet dikujt: A mund ta bësh këtë? Duke pasur për qëllim: A do ta bësh? Ky lloj përdorimi është i njohur tek njerëzit. Kaderitë besojnë se mundësia para veprimit është e mjaftueshme për të ndodhur veprimi dhe se robi me dëshirën

e tij është i pavarur nga Allahu në kohën e kryrjes së veprimit, ndërsa xhebritë besojnë se mundësia shoqëruese e kryerjes së veprimit është nga tjetërkush (jo nga vetë robi veprues, por nga Allahu), ndaj dolën në përfundimin se njeriu nuk ka vullnet të lirë, por i imponohen veprimet. Të dy këto mendime janë tepër të gabuara dhe të shëmtuara, sepse njeriu ka dëshirë dhe vullnet, të cilat janë pasuese të dëshirës së Allahut (pra brenda asaj që Allahu dëshiron të ndodhë) siç na e tregon në disa ajete të Librit të Tij. Përderisa Allahu e ka krijuar njeriun me vullnet, dëshirë dhe liri zgjedhjeje, nuk ka vend të thuhet se njeriut i imponohen veprimet, kur ai në të vërtetë ka dëshirë dhe vullnet, por në të njëjtën kohë nuk është ai që e krijoi në veten e tij këtë dëshirim dhe vullnet. Nëse dikush thotë: Njeriu është i imponuar të zgjedhë dhe i detyruar të dëshirojë, ky do të ishte mendim i pashembullt, mirëpo nuk është ky koncepti i imponimit tek ata. Kaderitë dhe xhebritë u ndanë në dy ekstremitete të kundërta, ku secili është korrekt në pjesën pohuese të mendimit të tyre, por gabojnë në pjesën mohuese (pra njëra palë janë korrekt në pohimin e lirisë zgjedhëse dhe vullnetit të njeriut, ndërsa pala tjetër në pohimin e faktit që njeriu nuk mund të veprojë diçka jashtë dëshirës së Allahut). Njeriu është shpikës i veprimeve të tij dhe atij i takojnë pasojat që rrjedhin prej tyre. Këto veprime kanë nevojë për shpikësin e tyre dhe robi është vepruesi, bërësi, shpikësi dhe të qënurit e tij veprues, bërës, shpikës pasi nuk ekzistonte si i tillë patjetër ka një veprues mbi të, siç thotë i Lartësuari: **“Për atë nga ju që dëshiron t’i përmbahet rrugës së drejtë”** (Tekuir 29), pra kur e dëshiron përqendrimin në rrugën e drejtë bëhet i tillë, më pas tha: **“Por ju nuk mund të dëshironi diçka veçse nëse do**

Allahu Zoti i botërave (nëse dëshiron t'u lejojë që të veproni atë që dëshiron)" (Tekuir 29)

Dituria që njihet domosdoshmërisht dhe ajo që përftohet nga argumentet fetare dhe logjike, janë të gjitha të vërteta, ndaj nuk mund të ketë ndryshim dhe forcë përveçse sipas asaj që Allahu dëshiron, lejon dhe jep sukses për të. Robi është qënësisht i nevojshëm për Allahun, i nevojshëm për Të, cilësitë dhe veprimet e Tij, megjithëse vetë njeriu ka qënien e tij, cilësitë dhe veprimet e tij, ndaj nga këtu kuptojmë se mohimi i veprimeve të Allahut është si mohimi i cilësive apo qënies së Tij, që është mohim i të vërtetës. Kjo është e ngjashme me ekstremizmin e disa sufive që konkluzioni i besimit të tyre arrin në besimin e ekzistencës së diçkaje pa pasur nevojën e Allahut dhe krijimit të Tij, ky është mohim i të vërtetës dhe përngjason me ekstremizmin e Faraonit që tha: **"Unë jam Zoti juaj më i Lartë"** (Naziat 24) dhe që pretendoi se ka krijuar veten.

E vërteta në gjithë këtë qëndron në rrugën e ehlu sunetit dhe xhematit.

86-Veprimet e njerëzve janë pjesë e krijimit të Allahut, por të vepruara prej tyre duke i takuar ajo çfarë meritojnë.

87-Allahu i ka obliguar njerëzit vetëm me aq sa kanë fuqi dhe mundësi dhe nuk kanë fuqi për më shumë se sa i ka ngarkuar.

Shpjegimi: Dmth: Nuk bëjnë dot veçse aq sa u ka mundësuar. Kjo fuqi ka të bëjë me suksesin që Allahu i jep për kryerjen e atyre veprave dhe nuk ka për qëllim fuqinë reale fizike që ka të bëjë me shëndetin, aftësinë, gjymtyrët dhe mjetet realizuese, mirëpo shprehja e formuluar nga autori ka një kleçkë që e ka

sqaruar shpjeguesi ku thotë: Ngarkimi me përgjegjësinë fetare nuk emërtohet si mundësi dhe fuqi, por urdhëresë dhe ndalesë. Autori tha: Nuk i ngarkon më shumë se sa kanë mundësi dhe nuk kanë mundësi për më shumë se sa i ka ngarkuar. Në pamje të parë këto dy fjali duken sikur kanë të njëjtin kuptim, por nuk është ashtu, sepse njerëzit kanë fuqi përballuese edhe më shumë se sa ajo që Allahu u ka obliguar, por Ai dëshiroi për robërit e Tij lehtësimin dhe tolerimin, siç thotë në ajetin kuranor: **“Allahu do për ju të lehtën dhe nuk u dëshiron të vështirën”** (Bekareh 185) dhe thotë: **“Allahu dëshiron tua lehtësojë ju”** (Nisa 28) dhe thotë : **“Nuk u ka bërë vështirësi, mundime të sikletshme në fe”** (Haxh 78). Nëse do të shtonte mbi atë që na ka obliguar, do e përballonim, por Allahu na mëshiroi dhe bëri mirësi ndaj nesh, na e lehtësoi obligimin dhe nuk na e bëri fenë të mundimshme. Përgjigjia ndaj kësaj kleçke është se autori kishte për qëllim suksesin që Allahu i jep robit për të vepruar dhe jo fuqinë fizike që ka të bëjë me shëndetin, aftësinë, gjymtyrët dhe mjetet realizuese. Shprehja e autorit përmban paqartësi ndaj tregohu syçelë.

Autori në vazhdim (87) thotë: Ky është kuptimi i fjalës **La haule ue la kuuete il-la bil-lah** (nuk ka forcë e as ndryshim përveç asaj që mundësohet nga Allahu), themi: Nuk ka zgjidhje për asnjërin, nuk ka lëvizje nga asnjëri, nuk ka zhvendosje nga gjynahu për asnjërin, veçse me ndihmën e Allahut. Nuk ka forcë askush që t'i përmbahet bindjes ndaj Allahut dhe përforcimit në të veçse me suksesin e dhënë prej Allahut.

88-Çdo gjë ndodh me dëshirën e Allahut, diturinë e Tij, kadanë dhe kaderin e Tij.

Dëshira e Tij është mbizotëruese ndaj të gjitha dëshirimeve të tjera të kujtdo. Caktimi i Tij mbizotëron ndaj të gjitha zgjidhjeve dhe alternativave, Ai bën çfarë të dëshirojë pa i bërë kurrë padrejtësi askujt.

Shpjegimi: Shpjeguesi në fq. 448 ka thënë: Kurani na tregon se Allahu është i pastër nga bërja e zullumit ndaj robërve, fakt ky që tregon se e vërteta është e mesme ndërmjet dy ekstremeve: kaderive dhe xhebrive, të cilët thonë se ajo që konsiderohet e shëmtuar dhe padrejtësi nga veprimet e njerëzve, konsiderohet e tillë edhe në lidhje me veprimet e Allahut. Ky përfundim është i gabuar, sepse përngjason Allahun me krijesat, e krahasojnë me to, duke harruar se Allahu është i Plotfuqishmi, i Panevojshmi, ndërsa robërit janë të nevojshëm për Të dhe nën sundimin e Tij. Padrejtësia nuk përkufizohet siç thonë skolastikët: Gjëja e pamundur që është jashtë sundimit. Ata thonë: Nuk mund të ketë padrejtësi në atë që është e mundur dhe e arritshme, sepse çdo gjë që është e mundur, nëse veprohet nga Allahu konsiderohet drejtësi, sepse padrejtësia paraftyrohet vetëm nga ai që është nën urdhërat dhe ndalesat e dikujt tjetër, gjë që nuk vlen për Allahun. I Lartësuari thotë: **“Kush bën vepra të mira duke qenë besimtar, nuk i frikësohet padrejtësisë dhe pakësimit të asaj që meriton”** (Taha 112) dhe thotë: **“Nuk ndryshohet fjala e thënë prej Meje dhe Unë nuk u bëj padrejtësi robërve aspak”** (Kaf 29) dhe thotë: **“Ne nuk u bëmë padrejtësi atyre, por ata i bënë zullum vetes së tyre, ata ishin zullumqarët”** (Zukhruf 49) dhe thotë: **“Sot shpërblehet secili për atë që ka vepruar, sot**

nuk ka padrejtësi, vërtetë Allahu është i shpejtë në llogari” (Gafir 17). Të gjitha këto ajete hedhin poshtë pretendimin e tyre. Nga argumentet e tjera është fjala e Allahut që komunikohet nga Profeti i Tij në hadithin kudsij: **“O robërit e Mi, unë ia kam bërë të ndaluar Vetes Time padrejtësinë, po ashtu ua kam bërë të ndaluar edhe ju, ndaj mos i bëni padrejtësi njëri tjetrit”**. Nga ky hadith përftohen dy gjëra:

1) Allahu ia ka ndaluar vetes padrejtësinë, që do të thotë se nëse padrejtësia do të ishte e pamundur për Të nuk do ta cilësonte në këtë mënyrë

2) Allahu lajmëroi se ia ka ndaluar vetes padrejtësinë ashtu siç na ka lajmëruar se ia ka obliguar vetes mëshirën absolute, fakt ky që e hedh poshtë arsyetimin e tyre se padrejtësia mund të paramendohet të ndodhë vetëm nga ai që është nën urdhërat apo ndalesat e dikujt tjetër, është i urdhëruar nga dikush tjetër, apo frenohet prej dikujt me ndalesa, por Allahu nuk është ashtu. U themi: Allahu ia obligoi vetes mëshirën dhe ia ndaloi padrejtësinë, që do të thotë se i obligoi dhe i ndaloi vetes diçka për të cilën ka mundësi ta bëjë dhe jo diçka të pamundur për Të.

Autori në vazhdim (88) thotë: Ai është i pacënueshëm nga çdo e keqe apo dëmtim, është i pastër nga çdo e metë dhe gjë e shëmtuar: “Ai nuk pyetet për atë çfarë vepron por njerëzit pyeten” (Enbija 23).

89-Në lutjen që bëjnë të gjallët dhe sadakatë që japin ka dobi për të vdekurit (nëse i bëjnë me qëllim për ata).

Shpjegimi: Shpjeguesi ka përmendur se ehlu suneti janë të gjithë dakort për këtë, më pas solli argumentet vërtetuese nga Kurani dhe Suneti, mirëpo në lidhje me sadakanë, shpjeguesi ka

përmendur vetëm argumente që tregojnë se prindi përfiton nga sadakaja e fëmijës së tij, gjë e cila është më specifike se sa pretendimi i autorit. Këtë çështje e kam trajtuar dhe sqaruar, duke analizuar dhe unanimitetin e lartpërmendur, në librin Rregullat e xhenazes fq. 173.

90-Allahu u përgjigjet lutjeve dhe i përmbush nevojat dhe kërkesat e robërve

91-Ai posedon çdo gjë dhe askush nuk e posedon Atë, asgjë nuk është e panevojshme për Të qoftë dhe një çast. Kush mendon se është i panevojshëm për Allahun sadopak, ka bërë kufr dhe është nga të dështuarit.

92-Allahu zemërohet dhe kënaqet, por pa u përngjasuar me asnjë nga krijesat.

Shpjegim: Në këtë pikë ka kundërpërgjigje për mohuesit interpretues të cilësive, nga esharitë, etj, të cilët thonë se qëllimi i të kënaqurit apo zemërimit është dëshirimi i shpërblimit me të mirë apo dëshirimi i ndëshkimit. Më thoni: Cili është dallimi ndërmjet pranimit që ata i bëjnë cilësisë së dëshirimit dhe mohimit të dy cilësive të lartpërmendura?! Ata përpiqen ta justifikojnë interpretimin e tyre duke thënë se zemërimi dhe të kënaqurit janë cilësi që i përkasin njeriut ndaj për t'iu shmangur përngjasimit i interpretojnë ato duke i devijuar, por a nuk është dhe cilësia e dëshirimit që ekziston tek njeriu?! Ata thonë se dëshira e Allahut është e ndryshme nga dëshirimi i njeriut dhe se secili dëshirim ka një realitet specifik që i përket atij që i atribuohet, atëherë çfarë i pengon të përdorin të njëjtin arsyetim për cilësitë e tjera?! Shpjeguesi e ka shtjelluar gjatë këtë pikë ndaj kthehu aty dhe lexoje.

93-I duam shokët e Profetit salAllahu alejhi ue selem dhe nuk e teprojmë në dashurinë për ndonjërin prej tyre.

Shpjegimi: Dmth nuk i kalojmë kufinjte në dashurinë që duhet të kemi për secilin prej tyre, nuk besojmë se ndonjëri prej tyre është i pagabueshëm, ashtu siç bëjnë shiat në lidhje me Aliun radijAllahu anhu apo dikë tjetër nga imamllarët e tyre.

Autori në vazhdim (93) thotë: **Nuk distancohemi nga asnjëri prej tyre.**

Shpjegimi: Ndryshe nga ç'bëjnë rafiditë të cilët e kushtëzojnë dashurinë për ehlu bejtin duke shprehur armiqësi dhe distancim nga sahabët, pra nuk mund të dojë dikush ehlu bejtin pa urryer Ebu Bekrin dhe Umerin radijAllahu anhuma. Ehlu suneti i duan të gjithë sahabët, pa përjashtuar asnjë, i japin secilit vlerësimin dhe konsideratën që meriton me drejtësi dhe paanshmëri e jo sipas tekave dhe fanatizmit partiak.

Autori në vazhdim (93) tha: **Ne i urrejmë ata që urrejnë sahabët dhe që i përmendin për keq. Ne i përmendim sahabët vetëm me të mira, t'i duash ata është fe, besim dhe mirësi, ndërsa urrejtja e tyre është kufr, hipokrizi dhe padrejtësi.**

94-Pohojmë se halifati pas Profetit salAllahu alejhi ue selem së pari i takon Ebu Bekrit, si vlerësim i merituar dhe dhënie përparësi ndaj të gjithë umetit. Më pas halifati i takonte Umer bin Hatabit, pastaj Uthman bin Afanit, pastaj Ali bin Ebi Talibit, këta janë halifet e drejtë dhe prijësit e udhëzuar.

Shpjegimi: Shejhul Islam Ibn Tejmijeh ka thënë: Kush flet keq dhe hedh poshtë halifatin e ndonjërit prej këtyre prijësve

është më i humbur se sa gomari i familjes së tij. Marrë nga Mexhmual Fetaua 3/153

95-Dhjetë të përgëzuarit me xhenet, të emërtuar nga Profeti salAllahu alejhi ue selem, dëshmojmë për ta se janë në xhenet, sepse kështu ka dëshmuar Profeti salAllahu alejhi ue selem për ta dhe fjala e tij është e vërtetë. Këta të dhjetë janë: Ebu Bekri, Umeri, Uthmani, Aliu, Talha, Zubejri, Sadi, Seidi, Abdurrahman bin Aufi dhe Ebu Ubejdeh ibnul Xherrah, i cili është cilësuar si besniku i këtij umeti, Zoti qoftë i kënaqur me të gjithë ata.

96-E ka pastruar veten nga nifaku ai që flet mirë për shokët e Profetit salAllahu alejhi ue selem, gratë e tij të ndershme dhe të pastra nga çdo e keqe, pasardhësit e tij të panjollosur.

97-Dijetarët e hershëm të selefëve dhe ata që erdhën pas tyre nga tabiinët -pasuesit e së mirës dhe transmetimeve, njohësit e fikhut dhe arsyetimit- ne i përmendim vetëm me të mira. Kushdo që flet keq për ta është jashtë rrugës së drejtë.

98-Nuk besojmë se ndonjë nga evlijatë ka më shumë përparësi dhe pozitë se sa ndonjë nga profetët, ne themi: Një profet i vetëm është më i mirë se sa të gjithë evlijatë së bashku.

Shpjegimi: Ka thënë në shpjegim: Shejhu në mënyrë indirekte po u kundërpërgjigjet sufive injorantë dhe panteistëve. Pasuesit e së vërtetës porosisin njëri tjetrin për të pasuar diturinë dhe sheriatin, sepse Allahu ia ka bërë obligim të gjithë njerëzve pasimin e të dërguarve.

I Lartësuari thotë: **“Nuk kemi dërguar profet veçse që t’i binden atij (profetit) me lejen e Allahut”** (Nisa 64). Shumë nga ata (sufitë) mendojnë se duke qenë prijës tarikati, i zellshëm në ibadet dhe në pastrimin që i bën vetes (!!) mund të arrijë në pozitën e profetëve, megjithëse nuk ndjek rrugën e tyre. Bile ka prej tyre që mendon se është më i mirë se sa profetët. Dikush prej tyre thotë: Profetët dhe të dërguarit, diturinë rreth Allahut e marrin nga vula e evlijave dhe pretendon për veten se ai është vula e evlijave. Kjo dituri është e njëjtë me pretendimin e Faraonit se kjo ekzistencë ekziston vetvetiu, nuk ka një krijues të shkëputur nga kjo ekzistencë, ndërsa ky (sufiu) në pamje të parë thotë: Krijuesi është Allahu. Në fakt Faraoni shfaq dukshëm mohimin total të Krijuesit, por në të vërtetë në bindjen e tij të brendshme Faraoni e njihte Allahun më mirë se sa ata, sepse ai thellë-thellë pohonte një shpikës të kësaj bote ndërsa ata (sufitë panteistë) menduan se ekzistenca e krijuar është njëkohësisht dhe ekzistenca krijuese. Këtë mendim kishte Ibn Arabiu e të ngjashmit e tij, të cilët kur panë se nuk arrijnë dot të ndryshojnë sheriatin triumfues thanë: Profetësia është vulosur (ka marrë fund), ndërsa evlijatë nuk janë vulosur dhe më pas pretenduan në lidhje me evlijatë se ata gëzojnë më shumë se sa vetë pozita e profetësisë dhe se profetët përfitojnë nga evlijatë. Ibn Arabiu ka thënë:

Pozita në Berzah e Profetit
Është pak më lart se e të dërguarit
Por është më poshtë se pozita e velijit

Kjo është përmbysje e koncepteve që solli sheriat, sepse të qënurit velij është pozitë e pohuar për besimtarët e devotshëm siç thotë i Lartësuari: **“Vërtetë evlijatë e Allahut nuk kanë**

përse të frikësohen dhe as të pikëllohen. Ata janë që kanë besuar dhe ishin të devotshëm” (Junus 62-63)

Profetësia është pozitive me specifike se sa të qënurit evlija, po ashtu të qënurit i dërguar është pozitive akoma më specifike se sa profetësia.

99-Ne besojmë në kerametet²⁴ e evlijave që transmetohen në mënyrë të besueshme nga transmetuesit besnikë.

Shpjegimi: Them: Autori u tregua shumë korrekt duke e kushtëzuar pranimin e kerameteve me vërtetësinë e transmetimeve. Kjo sepse njerëzit në përgjithësi dhe veçanërisht ata të kohëve të fundit janë zgjeruar së tepërmi në tregimet e kerameteve deri aty sa që nën këtë emërtim tregojnë histori të trilluara që nuk dyshohet aspak në kotësinë e tyre për çdokënd që posedon sadopak logjikë, madje nganjëherë këto histori përmbajnë shirk të madh, veçanërisht në rrububijeh. Libri Tabekatul eulija i Sha’ranit, është nga librat me më shumë kësi lloji historishë të trilluara, ku psh. në një prej tyre tregohet se një “velij” ka thënë: Kam hequr dorë për njëzet vjet nga thënia ime diçkaje bëhu dhe bëhet, nga respekti për Allahun. I Lartësuar është Allahu nga ajo çfarë thonë zullumqarët. Në librin Rijadus-Salihin të imam Neueuiut me recensimin tim, në kapitullin nr. 253, në hadithet nr. 1516-1523 do të gjejmë të përmendura disa nga kerametet e vërteta që u kanë ndodhur sahabëve.

100-Besojmë në shenjat e Kijametit si psh. shfaqja e Dexhalit, zbritja e Isait alejhi selam nga qielli.

Shpjegimi: Hadithet në lidhje me këto dy shenja janë muteuatir siç kanë dëshmuar për këtë ekspertët e hadithit. Unë kam

²⁴ Sh.P: Ndodhitë e pazakonta, që dalin jashtë parimeve fizike normale që njohim.

shkruar një broshurë në lidhje me këtë dhe e kam titulluar: Historia e mesihut Dexhal, e zbritjes së Isait dhe vrasjes që i bën Dexhalit.

Autori në vazhdim thotë: **Besojmë në lindjen e diellit nga perëndimi (si shenjë e Kijametit) dhe shfaqjen e kafshës së tokës nga vendi ku ndodhet.**

101-Nuk i besojmë fallxhorëve dhe parashikuesve të së ardhmes dhe askënd tjetër që pretendon diçka në kundërshtim me Kuranin, Sunetin dhe ixhmaun (unanimitetin).

102-Ne i përmbahemi xhematit, besojmë se me të është e vërteta dhe e drejta, ndërsa përçarja është dënim dhe devijim

Shpjegimi: Xhemati është pasimi i rrugës në të cilën ishte Profeti salAllahu alejhi ue selem dhe shokët e tij, ai është grupi i shpëtuar, pala e ehlul hadithit dhe çdokush që pason rrugën e tyre, qoftë nga ndjekësit e medhhebeve apo të tjerët veç tyre.

103-Feja e Allahut është një e vetme, si në qiell dhe në tokë, ajo është feja Islame. I Lartësuari thotë: “Vërtetë feja e pranuar tek Allahu është vetëm Islami” (Ali Imran 19) dhe ka thënë: “Kam pëlqyer Islamin të jetë feja juaj” (Maideh 3)

Shpjegimi: Shpjeguesi tha: Feja Islame është ajo që Allahu ka bërë të ligjshme për robërit e Tij nëpërmjet të dërguarve të Tij. Bazat e kësaj feje dhe ritet e saj praktike janë të komunikuara nga profetët e Tij, fakt ky mëse i dukshëm. Në këtë fe njeriu mund të hyjë në fare pak kohë, kushdo qoftë: i vogël apo i

madh, arab apo jo arab, i zgjuar apo naiv, mirëpo në të njëjtën kohë edhe dalja prej saj mund të ndodhë po aq shpejt si psh. duke mohuar një fjalë (nëse është nga ato fjalë që duhet t'i pohojë domosdoshmërisht), apo duke përgënjeshtruar, apo refuzuar ndonjë dispozitë, apo duke shpifur për Allahun, apo duke dyshuar në vërtetësinë e fjalës së Allahut, apo duke kundërshtuar atë që ka zbritur, apo dyshon në atë që Allahu nuk lejon mundësinë e dyshimit në të, etj.

Kurani dhe Suneti kanë treguar se feja Islame do të triumfojë, është fe e lehtë për t'u mësuar aq sa mund të vijë dikush nga larg, ta mësojë fenë dhe të largohet. Mësimi që Profeti salAllahu alejhi ue selem iu ofronte delegacioneve të ardhura nga larg, ndryshonte në disa pika dhe shprehje, në varësi të atij që i drejtohej ky mësim. Nëse jetonte larg -siç ishte rasti i Damam bin Thalebete en-Nexhdi apo delegacioni i AbdulKajsit-, Profeti salAllahu alejhi ue selem u mësonte vetëm gjërat më të domosdoshme, duke pasur parasysh se feja do të përhapej në të gjitha anët, ndaj dhe u dërgonte njerëz që t'i mësonin më tej në çështjet e nevojshme. Ndërsa kush ishte afër tij, që e kishte të lehtë të vinte në çdo kohë ashtu që të mësonte me përshkallëzim, ose që kishte mësuar më parë gjërat e domosdoshme, atëherë Profeti salAllahu alejhi ue selem i përgjigjej sipas pyetjes dhe nevojës që kishte, në varësi të asaj që kuptonte nga gjendja e pyetësit, si psh. thënia e tij : **“Thua: I kam besuar Allahut dhe përqendrohu në këtë”**. Kurse përsa i përket asaj feje që nuk është e ligjëruar nga Allahu, por që dikush e shpik atë, nuk lejohet të besohet se bazat e asaj feje janë të trasmetuara nga Profeti salAllahu alejhi ue selem, apo nga ndonjë Profet tjetër, sepse ajo është diçka e kotë dhe çdo

gjë që rrjedh nga kjo e kotë do të jetë gjithashtu e kotë, ashtu siç rrjedhoja e së vërtetës është patjetër diçka e vërtetë.

104-Feja e Allahut është e mesme ndërmjet ekstremizmit të tepruar dhe neglizhimit, e mesme ndërmjet përngjasimit dhe mohimit, ndërmjet imponimit të veprimeve dhe mohimit të kaderit, ndërmjet humbjes së shpresës dhe sigurimit të vetvetes nga kurthi i Allahut.

105-Kjo është feja jonë dhe besimi ynë, me brendësinë e saj dhe pamjen e jashtme. Jemi të distancuar nga çdokush i cili e kundërshton atë që përmendëm dhe sqaruam. E lusim Allahun të na forcojë në besim dhe të na mbyllë jetën me të. Të na ruajë nga tekat dhe mendimet përçarëse, nga medhhebet e dëmshme siç janë përngjasuesit, mutezilitë, xhehmitë, xhebritë, kaderitë, etj. të cilët kundërshtuan Sunetin dhe xhematin dhe u bënë palë me dalaletin. Ne jemi të distancuar prej tyre, sepse i konsiderojmë të humbur dhe të këqinj.

Suksesi dhe ndihma vijnë prej Allahut

Shpjegimi: Them: Siç janë psh. pasuesit fanatikë të medhhebeve të cilët e kanë shndërruar pasimin fanatik të verbër (taklidin) në fe të obligueshme për çdo musliman që ekziston pas shekullit të katërt hixhrij, duke iu shmangur për këtë shkak udhëzimit të Kuranit dhe Sunetit. Ata akuzojnë çdokënd i cili përpiket të çlirohet nga ngurtësimi medhhebor dhe të kapet pas udhëzimit të Profetit salAllahu alejhi ue selem, e akuzojnë sipas tekave të tyre. Allahu e mëshiroftë imamin e Sunetit i cili thotë:

Feja e profetit Muhamed është e bazuar në transmetime
Sa shoqëruet i mirë janë etheret për djaloshin

Mos hiq dorë nga hadithi dhe pasuesit e tij, sepse mendimi i lirë është si nata ndërsa hadithi është si dita.

Salallahu ue sel-leme ala nebijina Muhamed ue alihi ue sahbihi.

Mbaroi në Damask mëngjesin e së shtunës,

19 të muajit Xhumadel Ula të vitit 1394 h

Muhamed Nasirudin el Albani